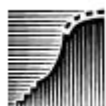

Een open toezicht voor meer vertrouwen

Voorbeelden van openbaarheid van controleresultaten in binnen- en buitenland

Mw. Ir A.T. Zweep
A. Brandwijk
Drs. C. de Swarte

landbouw, natuurbeheer
en visserij

© 2003 Expertisecentrum LNV, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Rapport EC-LNV nr. 2003/224
Ede, 2003

Teksten mogen alleen worden overgenomen met bronvermelding.

Deze uitgave kan schriftelijk of per e-mail worden besteld bij het Expertisecentrum LNV onder vermelding van code 2003/224 en het aantal exemplaren.

Oplage 100 exemplaren

Samenstelling Mw. Ir A.T. Zweep, A. Brandwijk, Drs. C. de Swarte

Druk Ministerie van LNV, directie IFA/Bedrijfsuitgeverij

Productie Expertisecentrum LNV

Bedrijfsvoering/Vormgeving en Presentatie

Bezoekadres : Horapark, Bennekomseweg 41

Postadres : Postbus 482, 6710 BL Ede

Telefoon : 0318 822500

Fax : 0318 822550

E-mail : Balie@eclnv.agro.nl

Voorwoord

Het vertrouwen van de consument vraagt de laatste jaren steeds meer aandacht van de overheid. De voedselschandalen en dierziektes hebben het vertrouwen in de methoden van voedselproduceren doen afnemen. Een steeds mondiger wordende Nederlander gaat er niet meer blindelings van uit dat het overheidstoezicht goed functioneert.

Om het vertrouwen te winnen maakt de overheid beter inzichtelijk wat ze doet en hoe ze werkt. Ook op gebied van voedselveiligheid wil de overheid meer inzicht geven in de toezichthoudende taken.

De directie Voedings- en Veterinaire Aangelegenheden is, samen met een aantal andere directies van LNV, het Expertisecentrum LNV, de Voedsel en Waren Autoriteit, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het Voedingscentrum Nederland, het project 'Een kijkje in de Keten' gestart. In dit project wordt onderzocht of het mogelijk is om controlegegevens uit het toezicht op de vleesketen openbaar te maken.

Om een beter beeld te kunnen vormen over het openbaar maken van gegevens uit het overheidstoezicht is het Expertisecentrum LNV gevraagd om in binnen- en buitenland te zoeken naar bruikbare voorbeelden.

Het resultaat van deze zoektocht ligt nu voor u. Een aantal voorbeelden in Nederland over toezicht op legionella en de kwaliteit van onderwijs is hierin uitgewerkt, evenals een zestal buitenlandse voorbeelden van openbaarheid van controlegegevens over voedselveiligheid.

De informatie die nodig is geweest om dit project goed uit te voeren is mede afkomstig van onze Landbouwwattachsés in het buitenland, mw. T. Stam van de onderwijsinspectie en mw. A.A. Warris-Versteegen van het ministerie van VWS. Graag wil ik hen bij deze bedanken voor hun medewerking.

Drs. R.P. van Brouwershaven
Directeur Expertisecentrum LNV

Inhoudsopgave

1	Algemeen over dit project	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Doel project	7
1.3	Afbakening	7
1.4	Werkwijze	8
1.5	Opzet rapport	8
2	Nationale voorbeelden	9
2.1	Toezicht op Onderwijs	9
2.1.1	Systeem van toezicht	9
2.1.2	Communicatie toezicht	10
2.1.3	Effecten van het openbaar maken	12
2.1.4	Korte samenvatting wie, wat, hoe	12
2.2	Openbaarheid van legionella in accommodaties	12
2.2.1	Systeem van toezicht	12
2.2.2	Communicatie over toezicht	13
2.2.3	Effecten van het openbaar maken	13
2.2.4	Korte samenvatting wie, wat, hoe	14
3	Internationale voorbeelden	15
3.1	Een Deense smile	15
3.1.1	Systeem van toezicht op voedselveiligheid	15
3.1.2	Communicatie over toezicht op voedselveiligheid	15
3.1.3	Effecten van het openbaar maken	16
3.1.4	Korte samenvatting wie, wat, hoe	17
3.2	Freedom of information in the UK	17
3.2.1	Systeem van toezicht op voedselveiligheid in the UK	17
3.2.2	Communicatie over toezicht op voedselveiligheid	18
3.2.3	Effecten van het openbaar maken	18
3.2.4	Korte samenvatting wie, wat, hoe	19
3.3	Het Zweedse 'Offentlighetsprincip'	19
3.3.1	Systeem van toezicht op voedselveiligheid	19
3.3.2	Communicatie over toezicht op voedselveiligheid	19
3.3.3	Effecten van het openbaar maken	20
3.3.4	Korte samenvatting wie, wat, hoe	20

3.4	A Right to know in the USA	20
3.4.1	Systeem van toezicht op voedselveiligheid	20
3.4.2	Communicatie over toezicht op voedselveiligheid	21
3.4.3	Effecten van het openbaar maken	22
3.4.4	Korte samenvatting wie, wat, hoe	22
3.5	Canadese openheid	22
3.5.1	Systeem van toezicht op voedselveiligheid	22
3.5.2	Communicatie over toezicht op voedselveiligheid	22
3.5.3	Effecten van openbaar maken	24
3.5.4	Korte samenvatting wie, wat, hoe	24
3.6	Toezicht down under, Australië en Nieuw Zeeland	24
3.6.1	Systeem van toezicht op voedselveiligheid	24
3.6.2	Communicatie over toezicht op voedselveiligheid	24
3.6.3	Effecten van openbaar maken	25
3.6.4	Korte samenvatting wie, wat, hoe	25
4	Analyse en conclusies	27
4.1	Juridische aspecten	27
4.1.1	Conclusie	27
4.2	Overheidsgegevens openbaar maken	28
4.2.1	Conclusie:	29
4.3	Communicatieaspecten	29
4.3.1	Info naar de consument	29
4.3.2	Toegankelijkheid van de informatie	29
4.3.3	Conclusie	30
4.4	Effecten openbaar maken	30
4.4.1	Conclusie	31
5	Aanbevelingen	33
Bijlage 1	Attachés die gevraagd zijn en werkgebied	35
Bijlage 2	Overige internationale voorbeelden	37
Bijlage 3	Overige nationale voorbeelden	41
Bijlage 4	Websites van voorbeelden	43
Bijlage 5	Illustratie van het Zweedse 'offentlighetsprincip'	45
Bijlage 6	Stad Toronto	47

1 Algemeen over dit project

1.1 Aanleiding

LNV heeft in 2002 een consumentenplatform opgericht om beter zicht te krijgen op de wensen en zorgen van consumenten, oplossingen te toetsen en creatieve ideeën op te doen. Bij de eerste bijeenkomst, op 18 april 2002, heeft het LNV Consumentenplatform zich gebogen over het onderwerp "Waar komt mijn vlees vandaan?". Het LNV consumentenplatform heeft een aantal suggesties gedaan. LNV werkt 3 suggesties verder uit. Eén van die suggesties was het openbaar maken van controleresultaten van de keten.

De suggestie om controleresultaten openbaar te maken wordt uitgewerkt in het project 'Kijkje in de keten'. In het project 'Kijkje in de keten' worden mogelijkheden voor het openbaar maken van controleresultaten in de vleessector onderzocht en worden beleidsvoorstellen gedaan die kunnen leiden tot meer transparantie in de vleessector. De projectleiding is in handen van de directie VVA (Voedings- en Veterinaire Aangelegenheden). De projectgroep bestaat uit medewerkers van de directies VVA, JZ (Juridische Zaken) en Voorlichting van LNV en medewerkers van het EC LNV (Expertisecentrum LNV), van het ministerie VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport), VWA (Voedsel en Waren Autoriteit) en VCN (Voedingscentrum Nederland). Het project 'Kijkje in de keten' bestaat uit een aantal onderdelen. Eén van de onderdelen is een inventarisatie van voorbeelden van het openbaar maken van controleresultaten van de overheid.

Er zijn diverse voorbeelden van overheden die controleresultaten openbaar maken. In Nederland kennen we op het gebied van voedselveiligheid van agrarische producten wel publicatie van controleresultaten, uitgevoerd door rijksinstellingen, op geaggregeerd niveau (jaarrapporten), maar geen voorbeelden waarbij de resultaten van individuele bedrijven openbaar worden gemaakt. Internationaal is dat wel het geval.

Binnen Nederland kennen we wel voorbeelden uit andere sectoren waarbij de overheid controleresultaten openbaar maakt.

In dit deelproject van 'Kijkje in de keten' heeft het EC LNV nationale en internationale ervaringen verkend.

1.2 Doel project

De inventarisatie van internationale en nationale voorbeelden moet inzicht geven in de wijze waarop controleresultaten van de overheid openbaar kunnen worden gemaakt en in de wijze waarop daarover kan worden gecommuniceerd.

1.3 Afbakening

Inventarisatie van voorbeelden kan zeer breed zijn. Gezien de beperkte tijd waarin dit project uitgevoerd moest worden, is er een afbakening gemaakt. Voor de

internationale voorbeelden is er een afbakening gemaakt in aantal bevroegde landen en in aantal voorbeelden dat beschreven wordt.

Internationaal is gezocht naar voorbeelden over het openbaar maken van controleresultaten van de overheid met betrekking tot voedselveiligheid (bij voorkeur de vleessector), in Europa, Verenigde Staten van Amerika (VS) en Australië.

Nationaal is gezocht naar voorbeelden waarbij de rijksoverheid controleresultaten van individuele ondernemingen / instellingen openbaar maakt.

1.4 Werkwijze

Er zijn brieven gestuurd naar landbouwattachés in Europa en de VS. In bijlage 1 staat een overzicht. De informatie van Australië en Nieuw Zeeland is via Internet verkregen, aangezien daar geen landbouwattachés gezeteld zijn.

De voorbeelden waarbij de overheid controlegegevens over voedselveiligheid op bedrijfsniveau openbaar maakt, zijn beschreven in dit verslag. Daarbij is gebruik gemaakt van de verkregen informatie, in veel gevallen aangevuld met informatie van internet.

Er is ook, met gebruik van zoekwoorden, gezocht op internet. De nationale voorbeelden zijn op deze wijze verkregen, aangevuld met mondelinge informatie van betrokken medewerkers.

1.5 Opzet rapport

Hoofdstuk 1 gaat in op het project en het rapport in het algemeen.

In hoofdstuk 2 worden twee nationale voorbeelden beschreven. In bijlage 3 worden een aantal nationale voorbeelden genoemd die interessant zijn, maar niet geheel voldoen aan het projectdoel.

In hoofdstuk 3 worden internationale voorbeelden beschreven.

Zowel in hoofdstuk 2 als 3 wordt aan het einde van ieder voorbeeld een korte samenvatting gegeven: wie maakt openbaar, wat wordt openbaar gemaakt en hoe wordt openbaar gemaakt.

In bijlage 2 wordt een samenvatting gegeven van de, van de landbouwattachés, verkregen informatie van de landen die niet als voorbeeld opgenomen zijn.

In bijlage 4 worden de internetverwijzingen van de beschreven voorbeelden gegeven.

Bij de beschrijving van de voorbeelden wordt eerst ingegaan op het systeem van toezicht en daarna op de wijze van communicatie.

In hoofdstuk 4 worden een analyse en conclusies gegeven, waarbij wordt ingegaan op de juridische aspecten, de mogelijkheden van openbaar maken en de communicatieaspecten.

Ten slotte wordt afgesloten met een aantal aanbevelingen in hoofdstuk 5.

2 Nationale voorbeelden

Er zijn twee nationale voorbeelden uitgewerkt waarbij de overheid controlegegevens op bedrijfsniveau openbaar maakt.

In het kader van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) en de Wet Openbaarheid Bestuur (WOB) is er wel openheid in beleidsvoornemens, vergaderstukken, e.d., maar controleresultaten worden meestal op geaggregeerd niveau, in de vorm van een jaarverslag, weergegeven.

In bijlage 3 wordt een korte beschrijving gegeven van 3 voorbeelden, waarbij het niet gaat om openbaarheid van controleresultaten van de overheid, maar wel om openbaarheid van overheidsinformatie.

2.1 Toezicht op Onderwijs

2.1.1 Systeem van toezicht

Al een aantal jaren is bij het onderwijs een trend naar minder overheidsregels en meer ruimte voor onderwijsinstellingen voor eigen beleid en verantwoordelijkheid. De overheid moet echter wel de voorwaarden scheppen voor goed onderwijs, want onderwijs van hoge kwaliteit is belangrijk als investering in de samenleving. De samenleving vraagt om overheidsvoorzieningen die doeltreffend functioneren en om een overheid die in alle openheid over dat functioneren verantwoording aflegt. Naast de eisen van de samenleving heeft de toenemende betrokkenheid van ouders geleid tot meer vragen over de kwaliteit van scholen.

De afgelopen jaren zijn daarom verschillende instrumenten ontwikkeld om de kwaliteit van het onderwijs zichtbaar te maken en deze op peil te houden of te verbeteren.

Sinds eind 1998 moeten scholen een klachtenregeling hebben en met ingang van schooljaar 1999/2000 zijn het schoolplan en de schoolgids verplicht. De schoolgids wordt door de school zelf opgesteld. Scholen informeren o.a. over resultaten van leerlingen, wijze van omgaan met extra zorg leerlingen, schoolomstandigheden en de normen en waarden van de school.

Naast de 3 genoemde instrumenten om de kwaliteitszorg te verhogen zijn verdere maatregelen genomen. Dit is in een stroomversnelling gekomen naar aanleiding van een publicatie over de prestaties van scholen in Trouw. Hierdoor ontstond discussie over de verantwoordelijkheid van de overheid hiervoor.

Met de invoering, op 1 september 2002, van de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) is het onderwijstoezicht vernieuwd en aangepast aan de huidige bestuurlijke verhoudingen in het onderwijs.

Kern van deze verhoudingen is dat bevoegde gezagsorganen (besturen) van scholen zelf verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het gegeven onderwijs.

Scholen bepalen binnen de wettelijke kaders zelf:

- de streefdoelen voor te realiseren onderwijskwaliteit,
- de realisatie van de kwaliteit,
- de kwaliteitsbewaking,
- de publieke verantwoording over de kwaliteit.

Het inspectietoezicht vormt een aanvulling op deze zelfregulerende mechanismen.

De onderwijsinspectie is belast met de volgende taken:

1. het beoordelen van de kwaliteit van het onderwijs op basis van het verrichten van onderzoek naar de naleving van de bij of krachtens een onderwijswet gegeven voorschriften en naar andere aspecten van kwaliteit;
2. het bij de uitoefening van de onder 1 bedoelde taak bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs, onder meer door het voeren van overleg met het bestuur, het personeel van de instelling, en zo nodig, de besturen van gemeente en provincie;
3. het rapporteren over de ontwikkeling van het onderwijs, in het bijzonder de kwaliteit daarvan;
4. het verrichten van andere bij of krachtens de wet aan de inspectie opgedragen taken (naast toezicht op de kwaliteit ziet de inspectie toe op de naleving van de wettelijke deugdelijkheidseisen, zoals kerndoelen en exameneisen).

De onderwijsinspectie is dus niet alleen met de beoordeling belast, maar ook met de bevordering van de kwaliteit.

De onderwijsinspectie voert verschillende soorten onderzoek uit:

?? **Het jaarlijks onderzoek (JO)**

De inspectie voert dit jaarlijks onderzoek alleen uit als een school in een bepaald jaar niet te maken krijgt met één van de andere onderzoeken.

De inspectie vat de bevindingen samen in een brief aan de school.

?? **Het periodiek kwaliteitsonderzoek (PKO) eventueel met nader onderzoek (NO)**

In een periodiek kwaliteitsonderzoek (PKO) beoordeelt de inspectie in elk geval de kwaliteitsaspecten: kwaliteitszorg, opbrengsten en inrichting onderwijsleerproces. Indien tijdens het PKO het vermoeden rijst dat de kwaliteit tekortschiet, wordt het PKO niet afgesloten en volgt een nader onderzoek (NO).

In het primair en speciaal onderwijs krijgen alle scholen tenminste één PKO per 3 jaar.

?? **Het onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (OKV)**

Onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (OKV) vindt plaats indien naar aanleiding van een PKO of NO is geconstateerd dat de kwaliteit van het onderwijs tekortschiet. Maximaal 2 jaar na een nader onderzoek vindt onderzoek plaats naar de kwaliteitsverbetering.

?? **Het incidenteel onderzoek (IO)**

Incidenteel onderzoek op scholen wordt uitgevoerd naar aanleiding van klachten van ernstige aard, verzoeken van de minister, kamervragen en berichten in de media. Dit kan ook gebeuren als een bepaald thema, bijvoorbeeld onderwijsvernieuwing, moet worden onderzocht.

De inspectie gaat proportioneel te werk: er is geen standaard inspectieonderzoek meer, maar de toezichtactiviteiten variëren met de kwaliteit en de kwaliteitszorg van de individuele school.

Alle onderzoeken leiden tot een rapport. Voordat een rapport wordt vastgesteld, vindt overleg plaats met het bevoegd gezag van de instelling. Alle rapporten worden 30 dagen na vaststelling openbaar gemaakt, met uitzondering van IO-rapporten die over een individuele aangelegenheid gaan.

De school krijgt de gelegenheid bij het rapport een verwijzing te maken naar haar eigen website. De school kan dan op de eigen website haar visie (zeker van belang in geval van blijvende onenigheid met de inspectie over de inhoud van het rapport) en de meest actuele informatie weergeven.

2.1.2 Communicatie toezicht

Transparantie van het toezicht op onderwijs is ingezet met de uitspraak van de arrondissementsrechtbank van Amsterdam van 20 augustus 1997. De rechter oordeelde dat het belang van inspectie, toezicht en controle ondergeschikt is aan het algemeen belang bij openbaarmaking van de gevraagde gegevens.

Het dagblad Trouw had om vijf databestanden gevraagd. Eén bestand was niet beschikbaar en twee bestanden wilde de onderwijsinspectie niet beschikbaar stellen, o.a. omdat de gegevens voor een ander doel waren verkregen en daarmee de vertrouwensrelatie tussen school en inspectie geschaad zou worden. De rechter oordeelde dat de scholen het merendeel van de informatie toch in een jaarverslag ter inzage moeten leggen en dat daarmee niet aannemelijk is dat de vertrouwensrelatie wordt geschaad.

Het argument van de onderwijsinspectie dat het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het belang te voorkomen dat cijfers zonder context scholen bevoordeelt of benadeelt, wordt ook niet ondersteund. De rechter oordeelde dat het niet de verantwoordelijkheid van de onderwijsinspectie, maar van het dagblad Trouw en de lezer van de publicatie is op zorgvuldige wijze om te gaan met de gegevens.

Informatie van de inspectie over scholen is openbaar op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB), met uitzondering van informatie die valt onder de Wet bescherming persoonsgegevens (WPR). Dit betekent dat de openbaarheid zich uitstrekt tot de rapportages, de kwaliteitskaarten en de gegevens die de school aan de inspectie beschikbaar heeft gesteld in het kader van de zelfevaluatie.

Doel van het openbaar maken van de inspectieresultaten is beter inzicht te bieden in het functioneren van de school en stimuleren van het kwaliteitsbeleid van de scholen. De informatie ondersteunt ouders in het maken van een schoolkeuze voor hun kinderen.

De inspectie schrijft de eerder genoemde onderzoeksrapporten voor de school en haar bevoegd gezag. Bij toezending van het rapport aan de school vraagt de inspectie de school het rapport aan de geledingen in de school beschikbaar te stellen (waaronder de medezeggenschapsraad) en ook ouders/verzorgers en leerlingen te informeren. Daarnaast worden, zoals reeds vermeld, de rapporten op de site van de onderwijsinspectie geplaatst.

Kwaliteitskaarten

Aangezien de inspectierapporten voor het bevoegd gezag van de school wordt geschreven, is deze informatie voor leerlingen, ouders/verzorgers en andere belangstellenden meestal niet of minder interessant. Daarom maakt de onderwijsinspectie kwaliteitskaarten. Doel van de kwaliteitskaart is voorlichting te geven aan ouders en leerlingen en scholen te stimuleren (nog) beter te presteren.

In 1998 is met de kwaliteitskaart gestart voor het voortgezet onderwijs. De informatie op de kwaliteitskaarten is identiek aan die in de elektronische schooldossiers, maar is zo geordend dat ze aansluit bij de informatiebehoefte van een breder publiek.

De kwaliteitskaart wordt gezien als aanvulling op de schoolgids. Met de kaart wordt een onafhankelijke, objectieve (=presentatie van gegevens, rekening houdend met de uitgangspositie van scholen) weergave beoogd, om oneerlijke concurrentie door onzorgvuldige gegevens te voorkomen.

De kwaliteitskaart bevat op schoolniveau informatie over de resultaten van de school, onder meer het percentage zittenblijvers in de onderbouw, de doorstroom van het derde jaar naar het examenjaar en de gemiddelde eindexamencijfers.

Bij een groot aantal kwaliteitskaarten is een link naar het inspectierapport over de school aangebracht. Vanuit de kaart kan rechtstreeks het uitgebreide kwaliteitsoordeel van de inspectie worden geraadpleegd. Het betreft de scholen waar vanaf 2001 een bezoek in het kader van het regulier schooltoezicht heeft plaatsgevonden en waarvan het rapport reeds is gepubliceerd op de website van de inspectie.

Vanaf 2003 zal op alle kaarten een samenvatting van het onderzoeksrapport komen te staan met de belangrijkste conclusies van de inspectie over de kwaliteit van het onderwijs op de desbetreffende school.

De inspectierapporten en kwaliteitskaarten worden openbaar gemaakt via de website van de inspectie. Een rapport blijft op internet staan totdat het wordt achterhaald door een volgend rapport.

De rapporten die niet digitaal beschikbaar zijn, dit geldt voor speciaal basisonderwijs, kunnen worden opgevraagd bij de inspectie.

Ook het toezichtkader met de werkwijze van de inspectie en kwaliteitsaspecten waarop een school wordt beoordeeld, worden op internet toegelicht, met een verwijzing naar diverse brochures over het toezichtkader.

2.1.3 Effecten van het openbaar maken

Het openbaar maken noodzaakt tot zorgvuldigheid bij het verzamelen en weergeven van gegevens en een duidelijke toelichting van de werkwijze.

De inspectie realiseert zich dat het openbare karakter van rapporten een grote impact kan hebben op de school. Aan een rapport worden daarom hoge eisen gesteld.

Algemeen uitgangspunt is dat de rapporten moeten voldoen aan de eisen van relevantie, eenduidigheid, betrouwbaarheid (gelijke beoordelingen in gelijke gevallen), helderheid, correctheid en waarmerking.

De website van de inspectie wordt regelmatig geraadpleegd. Er zijn ongeveer 22.000 bezoekers per maand.

Heel wat scholen maken van hun eigen website gebruik om informatie te geven over inspectierapporten. Inspectierapporten gaan op die manier steeds meer leven en scholen zijn daardoor bewuster bezig met de kwaliteit.

2.1.4 Korte samenvatting wie, wat, hoe

Wie maakt openbaar?

De onderwijsinspectie, onderdeel van ministerie OCW, maakt openbaar.

Wat wordt openbaar gemaakt?

Controleresultaten en beoordeling op bedrijfsniveau worden openbaar gemaakt.

De inspectierapporten en een vertaling van de rapporten in de vorm van kwaliteitskaart worden openbaar gemaakt.

Hoe wordt openbaar gemaakt?

De informatie is te vinden op internet en ligt ter inzage op scholen.

2.2 Openbaarheid van legionella in accommodaties

2.2.1 Systeem van toezicht

De EU heeft onderzoekscentra voor diverse infectieziekten opgericht, zoals voor Salmonella in Berlijn en legionella in Londen.

Een arts die legionella bij een patiënt constateert, is vanuit de infectieziektewet verplicht dit te melden aan de gezondheidsdienst (GGD). De GGD meldt de geconstateerde besmettingen aan VWS en aan het betreffende onderzoekscentrum. Het onderzoekscentrum neemt de melding van besmetting en de mogelijke bron op in een database. Op deze wijze kunnen uitbraken van infectieziekten snel worden ontdekt en kunnen meteen beheersmaatregelen genomen worden om verdere gevallen te voorkomen.

Bij twee legionellabesmettingen in 2 jaar tijd, waarbij de personen dezelfde accommodatie hebben bezocht (incubatietijd van legionella is 2 tot 10 dagen) worden de eigenaar en de lokale autoriteit benaderd. Het is dan niet bewezen dat de accommodatie de bron van besmetting is, maar de kans daarop neemt wel toe. De aan de Europese werkgroep verbonden autoriteit zorgt dat een bezoek wordt gebracht aan de accommodatie. Hierbij wordt gekeken naar de mogelijke technische oorzaken en naar maatregelen om de risico's te minimaliseren. Binnen twee weken wordt een eerste rapport over de accommodatie naar Londen wordt gestuurd.

Daarna is er nog 4 weken voor een grondig onderzoek met waterbemonstering (geanalyseerd op legionella), onderzoek naar de genomen beheersmaatregelen en de effectiviteit daarvan. Dit wordt vastgelegd in het eindrapport.

2.2.2 Communicatie over toezicht

Aanleiding tot stringenter kijken naar legionella door VWS zijn de doden en zieken bij de grote uitbraak in 1999, waarbij de bron in Bovenkarspel lag. In oktober 2000 is VWS een website gestart m.b.t. meldingen van legionella in Europese accommodaties. Vanaf oktober 2000 tot juli 2002 maakte VWS de gegevens openbaar. Vanaf juli 2002 worden, onder verantwoordelijkheid van de EU werkgroep voor legionella infecties (EWGLI), de gegevens openbaar gemaakt door het EU-onderzoekscentrum in Londen. Doel van het openbaar maken is dat de burger op de hoogte is de risico's die bij de overheid bekend zijn, om de burger zo een verhoogde bescherming te geven.

De gegevens van landen die tot de EU behoren en de niet-EU landen die een intentieverklaring hebben ondertekend (op dit moment 7 landen) worden vermeld op de website van EWGLI. VWS maakt de gegevens openbaar van de Europese landen die niet tot de EU behoren en die geen intentieverklaring hebben getekend.

Indien de beheerder van de accommodatie niet meewerkt en er geen reactie volgt binnen de gestelde termijnen of indien er geconstateerd wordt dat er geen of niet afdoende maatregelen worden getroffen, dan wordt de naam en locatie van de accommodatie op de website van de Europese werkgroep geplaatst. De reden van plaatsing wordt toegelicht.

2.2.3 Effecten van het openbaar maken

Het openbaar maken geeft toeristen de mogelijkheid om de gezondheidsrisico's van de accommodatie mee te laten wegen bij de keuze.

De aangesloten ondernemingen bij het Algemeen Nederlands Verbond van Reisondernemingen (ANVR) informeert reizigers en doet geen boekingen bij accommodaties die genoemd worden op de website.

Naast de website van EWGLI en VWS, plaatst ook de ANWB de namen van de verdachte accommodaties op de website. De website van VWS werd in 2002 ruim 15.000 keer bezocht (zie tabel).

Voor de accommodaties betekent dit minder toeristen en daarmee minder inkomsten. De accommodaties besteden daardoor meer aandacht aan het voorkomen van besmettingen. Desondanks worden er meer gevallen van legionella geconstateerd, maar dit wordt veroorzaakt door betere diagnose en een verhoging van het aantal deelnemende artsen bij de meldingen (bijv. in Duitsland).

Tabel 1 Overzicht van het aantal bezoekers van de legionella website van het Ministerie van VWS

Maanden	Aantal bezoekers 2002	Aantal bezoekers 2003
Januari	85	591
Februari	81	483
Maart	72	
April	109	
Mei	245	
Juni	6.550	
Juli	4.424	
Augustus	1.686	
September	649	
Oktober	544	
November	387	
December	363	
Totaal	15.195	

2.2.4 Korte samenvatting wie, wat, hoe

Wie maakt openbaar?

De EU werkgroep voor legionella infecties (EWGLI) maakt openbaar en ministerie van VWS.

Wat wordt openbaar gemaakt?

De beoordeling op bedrijfsniveau wordt openbaar gemaakt. De naam en locatie van de accommodatie wordt openbaar gemaakt, indien de beheerder niet meewerkt of indien er geen of niet afdoende maatregelen zijn getroffen.

Hoe wordt openbaar gemaakt?

Via Internet en reisorganisaties wordt openbaar gemaakt.

3 Internationale voorbeelden

In dit hoofdstuk zijn zes internationale voorbeelden uitgewerkt van openbaarheid van overheidsgegevens over de controle op voedselveiligheid.

In bijlage 2 wordt een samenvatting gegeven van de, van de landbouwwattachsés, verkregen informatie van de landen die niet in dit hoofdstuk opgenomen zijn.

3.1 Een Deense smile

3.1.1 Systeem van toezicht op voedselveiligheid

Het bedrijfsleven is zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de gestelde regels ten aanzien van voedselveiligheid. Ze moeten zelf een controleprogramma hebben (gebaseerd op HACCP). De overheidsinspecties zijn een hoeksteen in het systeem. De Deense Veterinary and Food Administration valt onder het ministerie van Voedsel, Landbouw en Visserij en houdt zich bezig met de ontwikkeling en uitwerking van wetgeving en regels.

De voedsel en veterinaire inspecties worden uitgevoerd door de elf regionale Veterinary and Food control centres, voor alle schakels in de voedselketen. Zij zijn ook de kenniscentra en informatiebronnen voor consumenten en andere stakeholders. In Denemarken bestaan geen gemeentelijke of privaatrechtelijke controle instanties.

De Deense overheid heeft sinds oktober 2001 het Smiley-inspectiesysteem geïntroduceerd, waarmee de Deense consument geholpen wordt bij de keuze voor veilig voedsel in winkels en restaurants.

De smileys, ingedeeld in 4 categorieën met 4 bijbehorende symbolen, geven de consumenten een indicatie van de mate waarin de wetgeving op het gebied van voedselveiligheid wordt nageleefd. De 4 categorieën zijn als volgt:

1. geen opmerking van de inspecteur;
2. aanbeveling om te voldoen aan bepaalde regel(s);
3. aanbeveling om iets te gebieden of verbieden;
4. administratieve (geld)boete of aangifte bij de politie.

De inspecteurs van de 11 regionale inspectiediensten voeren 1 tot 4 keer per jaar controles uit, afhankelijk van de noodzaak tot controle. De controle betreft de hygiëne, de etikettering, contaminaties, het gebruik van additieven, het vakmanschap van het personeel, de verpakking, de kwaliteitsstandaarden en de kwaliteitsbewaking betreffen.

Alle ongeveer 40.000 detailhandelaren en restaurants zijn inmiddels 'smiley' geïnspecteerd.

In de inspectierapporten worden de resultaten van de laatste 4 inspecties getoond, zodat de consumenten inzicht krijgen over de ontwikkelingen in de tijd.

3.1.2 Communicatie over toezicht op voedselveiligheid

Aanleiding tot het openbaar maken van de controleresultaten in Denemarken was de wens van de regering en van de politiek om de consumenten meer relevante informatie te verschaffen. Tot 1999 werden, op basis van een oude wet, via het internet alleen opgelegde sancties voor de industrie gepubliceerd. Deze informatie werd onvoldoende geacht.

De basis voor het smiley-systeem is een basiswet uit 2001 en daarop gebaseerde regelingen. Hierin wordt het toegestaan om de informatie openbaar te maken. Bij de voorbereiding van de wet is nauw samengewerkt met alle betrokkenen uit de keten, waaronder de retail en consumentenorganisaties. Uiteindelijk waren alle betrokkenen positief over het systeem en zij voelen zich daarin nu een partner.

In 2001 werd gestart met het openbaar maken van controlegegevens van de overheid over voedselveiligheid in winkels en restaurants. De smileys gelden op dit moment dus alleen voor deze groep.

Het systeem wordt verder ontwikkeld voor industrie en andere bedrijven in de voedingsmiddelenketen. Doel is om eind 2003 de controlegegevens van de hele voedselketen publiek te kunnen maken en zo de consument goed te informeren.

Alle informatie wordt openbaar gemaakt, waaronder: inspectieresultaten, inspectierapporten, boetes en administratieve voorschriften.

De informatie wordt opgehangen op die plaatsen waar de consument komt: bij de ingang van winkels en restaurants. Later zal de informatie, ook van de industrie, via het internet openbaar worden gemaakt. Het computersysteem daarvoor wordt nu opgebouwd.

Een algemene indruk kan in één oogopslag worden gekregen via een 'smiley'. Dit is een gezichtje dat in vier gradaties van lachend tot boos aangeeft hoe goed de winkels en restaurants de voorschriften op het gebied van levensmiddelen toepassen.

Inspecteur geen opmerkingen

Benadrukt dat bepaalde regels nageleefd moeten worden

Het etablissement heeft een gebod of verbod gekregen

Een administratieve boete ontvangen, aan politie gerapporteerd of een erkenning is ingetrokken.

Ten behoeve van eventuele vragen wordt in het inspectierapport gerefereerd aan de homepage. Voorts is een consumentenfolder gemaakt over de publicatie van controleresultaten.

3.1.3 Effecten van het openbaar maken

Het effect van het openbaar maken van de controleresultaten voor de overheid is dat de inspecteurs meer ontvankelijk zijn voor kritiek. Er is meer druk op hen gekomen omdat de evaluaties van inspecties met elkaar vergeleken kunnen worden. Er is een prikkel gekomen om officiële handelingen te verbeteren en om dezelfde werkwijze toe te passen bij de inspecties. Het systeem is opener geworden voor de pers. In totaal is het effect dat de inspectie op een hoger niveau is gekomen.

Het effect van het openbaar maken van de controleresultaten voor de keten is dat eigenaars van winkels en restaurants zich veel meer bewust zijn van de resultaten van hun handelen. Sinds de introductie van het Smiley-inspectiesysteem blijkt dat slechts 1,3% van de detailhandelaren en restaurants in de categorieën 3 en 4 vallen.

Winkels en restaurants krijgen een extra stimulans om de regels goed toe te passen. In een enquête onder consumenten zei 80% niet te zullen eten in een restaurant dat een "boze" smiley had.

Het hele systeem is veel transparanter voor de consument. De consument ziet dat de winkels en bedrijven ook zelf verantwoordelijk zijn voor voedselveiligheid, mede omdat uit de inspectierapporten blijkt dat officiële controles per winkel of bedrijf in de regel slechts gemiddeld een of twee keer per jaar plaatsvinden.

3.1.4 Korte samenvatting wie, wat, hoe

Wie maakt openbaar?

De regionale veterinaire en voedsel inspectiecentra, onderdeel van het ministerie van Voedsel, Landbouw en Visserij maakt openbaar.

Wat wordt openbaar gemaakt?

Controleresultaten en beoordeling op bedrijfsniveau (detailhandel en horeca) worden openbaar gemaakt.

De inspectierapporten en een vertaling van de rapporten in de vorm van een smiley worden openbaar gemaakt.

Hoe wordt openbaar gemaakt?

Op de plaats van controle, op een voor consument zichtbare plek.

3.2 Freedom of information in the UK

3.2.1 Systeem van toezicht op voedselveiligheid in the UK

FSA, een onafhankelijk bureau voor voedselveiligheid

In het Verenigd Koninkrijk (VK) houdt een onafhankelijk bureau, de 'Food Standards Agency' (FSA), toezicht op voedselveiligheid. De FSA werd opgericht na een parlements wet in april 2000 ter bescherming van de algemene gezondheid en de belangen van de consument met betrekking tot de voeding.

De FSA is een overheidsorgaan, maar is geen verantwoording verschuldigd aan een bepaalde minister en mag zelf beslissen welk advies gepubliceerd wordt. De FSA moet wel via de minister van gezondheid verantwoording afleggen aan het Britse parlement en aan de gedelegeerde parlementen in Schotland, Wales en Noord-Ierland voor activiteiten binnen hun gebied.

FSA houdt toezicht op en wil de voedselveiligheid en andere zaken m.b.t. voedsel verbeteren door o.a.:

- communicatie over voeding;
- communicatie over voedselveiligheid, zoals Food Alerts, voorkomen van voedselvergiftigingen;
- financieren van onderzoek;
- inspraak geven in te hanteren normen en criteria;
- publiek informeren over wat er gebeurt;
- controleren van de lokale handhavingsautoriteiten (audits), waarbij de auditrapporten openbaar zijn.

De FSA heeft ook als doel om te zorgen voor meer uniformiteit van de verschillende lokale autoriteiten.

Controle en handhaving centraal en lokaal

Het Britse levensmiddelenrecht wordt door de centrale overheid en de lokale overheid gehandhaafd.

De centrale overheid maakt de wetgeving en doet de handhaving van residuen. Het ministerie van Milieu, Voedsel en Plattelandszaken (Defra) heeft twee uitvoerende agentschappen, namelijk de Pesticides Safety Directorate en de Veterinary Medicines Directorate. De agentschappen voeren de controle op bestrijdingsmiddelen en veterinaire medicijnen uit.

De nationale Meat Hygiene Service (MHS), controleert de hygiëne van vlees.

Handhaving van de voedselveiligheidsnormen is primair de verantwoordelijkheid van de 499 lokale autoriteiten. Lokale autoriteiten hebben zowel toezichts- en opsporingsbevoegdheden als ook de bevoegdheid om overtredingen van de FSA te vervolgen.

De lokale levensmiddelenautoriteiten *Environmental Health Officers (EHO)* en *Trading Standards Officers (TSO)*, zijn werkzaam bij *district* en *county councils*

De Engelse handhavingsbenadering van EHO's en TSO's en de MHS wordt gekarakteriseerd als een 'consensus benadering', waarbij er een intensieve samenwerking is tussen de inspecteur en het bedrijf dat wordt geïnspecteerd. Volgens de regering van het Verenigd Koninkrijk kan wetgeving alleen goed functioneren indien een nauw partnerschap tussen de regering, handhavers en de industrie is gecreëerd. Op de website van de FSA worden verschillende wet- en regelgeving (ook vanuit de EU) voor consultatie open gesteld. De commentaren worden meegenomen in de meningsvorming.

3.2.2 Communicatie over toezicht op voedselveiligheid

De Data protection wet uit 1998 en een Freedom of Information wet uit 2000 regelen het openbaar maken van informatie van publieke organen. Op basis van deze wetten zijn publieke organen verplicht een publicatieschema te produceren om de burger te informeren wat het orgaan doet, welke service ze kan leveren en hoe de burger daar toegang tot kan krijgen.

Vanaf 2005 is er een volledig recht van toegang tot informatie van publieke organen. Dat houdt in dat een burger een geschreven verzoek tot informatie kan doen. Het publieke orgaan moet dan binnen 20 dagen deze informatie verstrekken. Een verdere uitwerking van de details komt nog voor 2005.

Er is een 'Information Commissioner' die de beide wetten overziet en handhaaft. Zo moeten de publicatieschema's goedgekeurd worden door de Information Commissioner.

Ook de FSA is gehouden aan de bovengenoemde verplichtingen vanuit de Freedom of Information Act (FOIA) 2000.

FSA publiceert op haar website food alerts in de categorieën: for information only; For Action as Deemed Necessary; for action; for immediate action. Bij de food alerts worden het product, het betreffende bedrijf, en batchnummer openbaar gemaakt. Verder publiceert de FSA onderzoeksresultaten van de controle op de juistheid van etikettering en surveys, bijvoorbeeld naar contaminanten in producten waarbij merknaam, batchnummer etc. worden vermeld.

De FSA controleert ieder jaar ongeveer 40 lokale autoriteiten (EHO's en TSO's) en vermeldt de bevindingen in een auditrapport. Deze auditrapporten, met daarin de bevindingen op bedrijfsniveau, zijn openbaar en worden op de website van de FSA gepubliceerd.

Elke lokale autoriteit publiceert ieder kwartaal een voortgangsrapport. Controlerapporten op bedrijfsniveau worden niet op Internet geplaatst. In hoeverre deze rapporten opvraagbaar zijn, is niet verder uitgezocht. De lokale autoriteiten hebben meestal een klachtenprocedure waar consumenten klachten m.b.t. voedsel kunnen melden. De lokale autoriteiten nemen deze klachten mee in het bepalen van de controledoelen.

3.2.3 Effecten van het openbaar maken

Voor de overheid is het openbaar maken van controleresultaten belangrijk omdat de Britse overheid beseft dat wetgeving de instrumenten verschaft op te treden als bedrijven niet meewerken (*name and shame* methode). *Codes of Practice* zijn, hoewel niet wettelijk bindend, een belangrijk instrument de handhavingspraktijken van de lokale levensmiddelenautoriteiten (400) zo veel mogelijk te stroomlijnen en te harmoniseren.

Voor de producent betekent het openbaar maken van de controleresultaten dat hij zorgvuldig te werk gaat. Immers, een onveilig product (food alert) wordt uit de markt genomen met alle (financiële) gevolgen van dien.

Door het toepassen van een transparant controlesysteem wordt het vertrouwen van de consument in voedselveiligheid versterkt.

3.2.4 Korte samenvatting wie, wat, hoe

Wie maakt openbaar?

De FSA, en lokale overheden maken openbaar.

Wat wordt openbaar gemaakt?

De FSA maakt calamiteiten op bedrijfsniveau en controle en beoordeling op bedrijfsniveau (lokale autoriteiten) openbaar.

De controlerende instanties maken op geaggregeerd niveau openbaar.

Hoe wordt openbaar gemaakt?

Via Internet openbaar en opvraagbaar.

3.3 Het Zweedse 'Offentlighetsprincip'

3.3.1 Systeem van toezicht op voedselveiligheid

De National Food Administration (NFA) is op nationaal niveau verantwoordelijk voor naleving van de wet- en regelgeving m.b.t. voedsel. De 21 County Administrations voeren zelf geen controles uit, maar zijn verantwoordelijk voor coördinatie van de voedselcontroles op regionaal niveau. De gemeentelijke Environment and Health protection Committees zijn verantwoordelijk voor controles op lokaal niveau.

De NFA voert bij circa 600 grotere voedselverwerkende bedrijven (waaronder slachthuizen) de controle uit. De NFA organiseert en publiceert ook de controle op residuen van pesticiden en diergeneesmiddelen en de microbiologische besmetting bij import/export van producten.

De gemeentes voeren bij de andere circa 52.000 voedselverwerkende bedrijven (waaronder ook de retail) de controle uit.

De organisatie van de voedselcontrole in Zweden wordt op dit moment bezien. In het Zweedse systeem zijn de gemeentes soeverein, dat wil zeggen dat de centrale overheid en de Rijksdienst hen niet kunnen aansturen of orders kunnen geven. Het zwakke instrumentarium om orders te kunnen geven wordt in Zweden als een probleem ervaren.

3.3.2 Communicatie over toezicht op voedselveiligheid

In Zweden heeft iedereen toegang tot de overheidsdocumenten, behalve als zij geheim zijn. De juridische basis daarvoor is de grondwet. Deze geeft de basis voor het zogenaamde "Offentlighetsprincip" (principe van openbaarheid (van overheidsstukken)) zoals neergelegd in de Tryckfrihetsförordning (vrijheid van drukpers). Volgens dit principe heeft iedereen het recht op toegang tot officiële documenten, behalve wanneer die betrekking hebben op specifieke gegevens die op grond van de geheimhoudingswet geheim zijn verklaard. In bijlage 5 is een deel van een artikel uit het Parool opgenomen ter illustratie van dit principe.

De controlegegevens over residuen van diergeneesmiddelen en van gewasbeschermingsmiddelen worden openbaar gemaakt. Sommige gemeentes, bijvoorbeeld de gemeente Stockholm, publiceren controleresultaten van restaurants. Dit laatste is geen gestandaardiseerd systeem.

Daarnaast publiceert de Rijksdienst de resultaten van onderzoek op specifieke terreinen, bijvoorbeeld gmo's. Ook publiceert de Rijksdienst in een jaarlijks rapport bepaalde controleresultaten van de gemeentes. De Zweedse Rijksdienst voor de levensmiddelen is van plan om vanaf zomer 2003 de eigen inspectierapporten te

publiceren. Voorts gaat de Rijksdienst de voedselcontrolesystemen van de gemeentes publiceren.

De redenen om controleresultaten openbaar te maken zijn: informatieverschaffing aan consumenten; verhoging van het niveau van voedselveiligheid (omdat er meer druk komt op de verwerkende bedrijven waardoor zij de interne controlesystemen versterken) en verhoging van niveau van inspectieactiviteiten.

De informatie wordt openbaar gemaakt via het internet, via gedrukte rapporten of via informatieverschaffing aan de pers. De informatie is meer toegankelijk wanneer die via het internet publiek gemaakt wordt.

De pers is erg geïnteresseerd in voedselveiligheid. Journalisten raadplegen regelmatig de archieven en registers van de Rijksdienst. In de pers worden bijvoorbeeld de controleactiviteiten van gemeentes met elkaar vergeleken.

De consumenten kunnen reageren op de informatie door te schrijven. Indien de vraag gaat over een zaak waarvoor de lokale autoriteiten verantwoordelijk zijn, wordt de vragsteller doorverwezen. Verder bestaat er sinds 1995 een consumentenpanel dat iedere tweede maand een ontmoeting heeft met de directeur-generaal van de Rijksdienst.

3.3.3 Effecten van het openbaar maken

De effecten van het openbaar maken van controleresultaten zijn een verandering van consumentengedrag en een verbetering van de werkwijze van gemeentes, bijvoorbeeld verbetering van inspectieschema's en vergroting van de controlemiddelen.

Voorbeeld in de vee- en vleessector: in de slachterijen wordt het aantal gewonde dieren als gevolg van slechte behandeling tijdens het transport gerapporteerd. Dit heeft de interesse van de pers gewekt en heeft debat over diertransport uitgelokt.

3.3.4 Korte samenvatting wie, wat, hoe

Wie maakt openbaar?

De Rijksdienst voor voedsel en een aantal gemeentelijke comités maken openbaar.

Wat wordt openbaar gemaakt?

Controleresultaten en beoordeling op geaggregeerd en bedrijfsniveau worden openbaar gemaakt.

Hoe wordt openbaar gemaakt?

Via Internet wordt openbaar gemaakt en veel informatie is opvraagbaar.

3.4 A Right to know in the USA

3.4.1 Systeem van toezicht op voedselveiligheid

Voedselveiligheid in de V.S. valt onder de verantwoordelijkheid van ministerie United States Department of Health and Human Services (DHHS) en het ministerie U.S.

Department of Agriculture (USDA). Het ministerie DHHS is verantwoordelijk voor de gezondheid van de Amerikanen. Zij maakt beleid en normen voor consumentenproducten.

De USDA is verantwoordelijk voor een veilige productie van voedingsmiddelen.

Beide ministeries hebben hun eigen inspectiediensten. Het ministerie DHHS heeft de Food and Drug Administration (FDA). De FDA stelt normen en controleert producten, vergelijkbaar met de Nederlandse Keuringsdienst van Waren.

De inspectiedienst van het ministerie USDA is de Food Safety and Inspection Service (FSIS). De FSIS is vergelijkbaar met de Nederlandse Rijksdienst voor Vee en Vlees (RVV).

3.4.2 Communicatie over toezicht op voedselveiligheid

In de V.S. is nagenoeg alle door de overheid verzamelde informatie openbaar beschikbaar. Aanleiding hiervoor is de Amerikaanse filosofie dat het publiek "a right to know" heeft om te zien waar haar publieke overheidsorganen mee bezig is. Door het communiceren van controleresultaten over voedselveiligheid wordt het vertrouwen in het overheidstoezicht vergroot.

Veel informatie wordt door de diverse overheidsinstellingen publiek gemaakt via rapporten (die meestal gratis beschikbaar worden gesteld) en in toenemende mate via het Internet.

De juridische basis voor openbaarheid is de Freedom Of Information Act (FOIA) van 1966. Onder deze wet heeft ieder persoon het recht om bijna alle overheidsinformatie op te vragen. Uitgezonderd is informatie die betrekking heeft op nationale veiligheid, beschermde bedrijfsinformatie, persoonsinformatie en documenten die deel uitmaken van een juridisch onderzoek. Voor het opvragen van openbare informatie moet een zgn. FOIA-verzoek worden ingediend. Deze wet is in 1996 in feite aangevuld met de Electronic Freedom of Information Act, waardoor personen toegang hebben tot de meeste overheidsinformatie, zonder een FOIA-verzoek te hoeven in te dienen.

United States Department of Agriculture (USDA)

In het algemeen kan gesteld worden dat controlegegevens over voedselveiligheid in de VS via een aantal websites van overheidsinstellingen zeer toegankelijk zijn voor het publiek.

In de vleessector bijvoorbeeld worden de resultaten van het testprogramma voor *Escherichia coli* in rundvleesgehakt via de openbare website van de Food Safety and Inspection Service (FSIS) van de USDA bekendgemaakt. Hetzelfde geldt voor de testresultaten van *Salmonella* in vlees en pluimveevlees onder het zgn. Pathogen Reduction/Hazard Analysis Critical Control Point (PR/HACCP) testprogramma.

Voor *Salmonella* publiceert FSIS een jaarrapport, waarin per product/diersoort wordt aangegeven hoeveel monsters er zijn genomen, en hoeveel procent daarvan positief waren voor *Salmonella*, onderverdeeld in grote, kleine en zeer kleine bedrijven. FSIS heeft ook een testprogramma voor *Listeria* in zgn. "ready-to-eat" vlees- en pluimveevleesproducten, zoals vleesconserven (broodbeleg) en worstjes. Over het relatief nieuwe *Listeria* testprogramma worden nog geen resultaten elektronisch openbaar gemaakt.

De genoemde voorbeelden betreffen geaggregeerde gegevens en niet op bedrijfsniveau.

De FSIS heeft op haar website het Residue Information Centre, hier wordt wel informatie op bedrijfsniveau gegeven.

Het Residue Information Centre geeft een lijst met "recidivisten". Dat is een lijst met namen van bedrijven die binnen een periode van 12 maanden meer dan eens een dier ter slacht hebben aangeboden waarvan het karkas te hoge residuen van geneesmiddelen, pesticiden of andere chemische verbindingen bevatte. Van dergelijke bedrijven worden de bedrijfsgegevens en de testresultaten van de laatste twee tests waarbij een overtreding is geconstateerd, openbaar gemaakt.

Department of health and human services

De Food and Drug Administration (FDA) doet onderzoek naar o.a. *Salmonella*, *Shigella* en *E.coli* op groenten en fruit, zowel voor binnenlandse productie als geïmporteerde producten, het zgn. Domestic Produce Survey en het Imported Produce Survey. De resultaten hiervan zijn openbaar gemaakt. Verder heeft de FDA voedselveiligheidsprogramma's voor eieren en voor vis en schaal/schelpdieren. Daarnaast beheert de FDA het Recall Information Centre.

Recalls worden in de VS op vrijwillige basis uitgevoerd door bedrijven op aanwijzing van de FSIS of de FDA. De FDA geeft op deze site informatie waarom een recall is uitgevoerd, welk bedrijf verantwoordelijk is voor de recall, om welk product en batch het gaat, wat het distributiegebied is van het product en wat mogelijke gevaren voor de volksgezondheid zouden kunnen zijn.

Voorts spelen de Centers for Disease Control and Prevention (CDC) een grote rol in het rapporteren van gevallen van zgn. food-borne diseases. Een instrument hierbij is FoodNet, een gezamenlijke website van de CDC, USDA, FDA en een aantal staten waarop gevallen van food-borne diseases gemeld kunnen worden.

3.4.3 Effecten van het openbaar maken

De communicatie met de consument gaat niet in de eerste plaats over testresultaten, maar is meer gericht op preventie. Op de FSIS website is een speciale pagina voor "Food Safety Education and Consumer Information", vergelijkbaar met het Voedingscentrum Nederland.

Daarnaast vindt er ook regelmatig (men streeft naar maandelijks) overleg plaats tussen USDA, FSIS en de overkoepelende consumentenorganisaties.

Het openbaar maken van de controleresultaten biedt de consumentenorganisaties uiteraard houvast voor hun onverminderde druk op de overheid om de voedselveiligheid zo goed mogelijk te waarborgen. Er wordt wel gevraagd om meer controles, maar deze zijn eerder het resultaat van regelmatige ziekte uitbraken, dan van de openbaarheid van informatie. USDA stelt dat zij ervan uitgaan een goede balans te hebben tussen input van consumenten(organisaties) en de industrie. Van gebrek aan vertrouwen in de overheid is over het algemeen geen sprake.

3.4.4 Korte samenvatting wie, wat, hoe

Wie maakt openbaar?

De FSIS, onderdeel van ministerie van landbouw en de FDA, onderdeel van ministerie van volksgezondheid, maken openbaar.

Wat wordt openbaar gemaakt?

Calamiteiten, controleresultaten, beoordeling en interventies worden op geaggregeerd en deels op bedrijfsniveau openbaar gemaakt.

Hoe wordt openbaar gemaakt?

Via Internet wordt openbaar gemaakt en informatie is opvraagbaar.

3.5 Canadese openheid

3.5.1 Systeem van toezicht op voedselveiligheid

Op landelijk niveau is het Canadian Food Inspection Agency (CFIA) verantwoordelijk voor het waarborgen van de voedselveiligheid en communicatie hierover naar de consument. De Minister of Agriculture and Agri-Food and Minister Coordinating Rural Affairs is politiek verantwoordelijk voor het CFIA.

Het Canadese ministerie van volksgezondheid is verantwoordelijk voor het beleid wat betreft voedselveiligheid en kwaliteit van voeding in Canada. Daarnaast is het verantwoordelijk voor early warning systemen en monitoring van voedselgerelateerde ziekten. De CFIA is verantwoordelijk voor de handhaving van dit beleid en ziet toe op naleving van de normen.

De CFIA inspecteert onder andere federaal erkende slachterijen, voert grenscontroles uit om buitenlandse plagen en (dier)ziekten tegen te gaan en is verantwoordelijk voor zaken als eerlijkheid in handel en juiste etikettering.

Naast het landelijke voedselveiligheidsbureau kent Canada ook regionale en gemeentelijke inspectiediensten. Zij controleren de voedselproductie van alle lokale voedingsmiddelenbedrijven en plaatsen van productie. Hierbij kan het zowel gaan over primaire productie als over verwerkende industrie, retailers en horeca. Het Canadese voedselveiligheidssysteem staat of valt met een goede samenwerking tussen de nationale CFIA en lokale overheden van territoria, provincies en gemeentes. Een ieder heeft zijn eigen taken en bevoegdheden in dit systeem.

3.5.2 Communicatie over toezicht op voedselveiligheid

Het openbaar maken van overheidsdocumenten is in Canada niet centraal, maar via provinciale wetgeving geregeld. In dit voorbeeld is uitgegaan van de wetgeving in

Brits Columbia, waar er wetgeving is voor het vrijgeven van overheidsdocumenten en de bescherming van privacy.

In Brits Columbia is openbaarheid van overheidsdocumenten vastgelegd in de Freedom of Information and Protection of Privacy Act (FIPPA). Deze wet regelt dat vrijwel alle informatie onder beheer van de overheid opvraagbaar is.

Verder regelt deze wet hoe de overheid om moet gaan met persoonsinformatie. Persoonsinformatie mag, net als in Nederland, niet gebruikt worden voor een ander doel dan waar hij voor gewonnen is. Bovendien mag persoonsinformatie niet zonder meer worden vrijgegeven. Voor voedselveiligheid is belangrijk dat persoonsgegevens wél vrij mogen worden gegeven wanneer het gaat om de gezondheid van een individu of de volksgezondheid.

Het doel van de FIPPA is om publieke organen meer verantwoording af te laten leggen tegenover het publiek en om de privacy van privé-personen en private organisaties te waarborgen.

Een onafhankelijke commissaris ziet toe op de juiste uitvoering van deze wet. Dat wil zeggen dat in geval van twijfel hij bepaalt of de informatie wel of niet vrij kan worden gegeven. Tevens kan de burger bij de commissaris in beroep gaan wanneer een verzoek om informatie niet gehonoreerd wordt.

De CFIA geeft op haar website zeer veel informatie voor consumenten, producenten, inspecteurs en beleidsmakers. Zo is per product gespecificeerd wat gecontroleerd wordt, hoe vaak gecontroleerd wordt, welke tests gebruikt worden. De uitkomsten van deze controles zijn echter niet op bedrijfsniveau beschikbaar via internet. Verder zijn er velerlei handleidingen voor het maken en uitvoeren van een HACCP-plan, recalls, en inspecties.

Wanneer een recall wordt uitgevoerd wordt alle informatie over de recall op het web gezet. Recall informatie is gegroepeerd in twee soorten allerts: Health hazard alert en allergen alert. Voor beide geldt dat consumptie van een product mogelijk een gevaar oplevert voor de consument.

In het geval van een health hazard alert wordt een recall uitgevoerd omdat de CFIA geconstateerd heeft dat er een mogelijk chemisch of microbiëel gevaar aan het product verbonden is.

In het geval van een allergen alert wordt een recall uitgevoerd omdat de CFIA geconstateerd heeft dat in het product een bekend allergeen verwerkt is zonder dat dit op het etiket vermeld is.

Bij de recall informatie wordt de naam van het bedrijf bekend gemaakt, om welk product en batch het gaat, wat het klachten zijn die het gevaar teweeg kunnen brengen en of en zo ja, bij hoeveel mensen deze klachten geconstateerd zijn.

Daarnaast wordt informatie gegeven wat de consument met het product moet doen en wordt een informatienummer gegeven.

De stad Toronto

Naast de CFIA zijn er ook regionale en gemeentelijke controlediensten die controleresultaten openbaar maken. Een voorbeeld daarvan is de stad Toronto, die een website heeft waar een kort inspectierapport van een voedingsmiddelenbedrijf openbaar gemaakt wordt (zie bijlage 6).

Op de website kan gezocht worden naar een bedrijf op naam of naar een bedrijfscategorie (bijvoorbeeld restaurant, bakkerij, supermarkt). Vervolgens wordt per bedrijf de naam en adresgegevens van het bedrijf gegeven, het aantal keren dat een bedrijf per jaar gecontroleerd moet worden en de data waarop het bedrijf in het verleden is gecontroleerd. Bij elke datum wordt aangegeven of een bedrijf door de inspectie heen is gekomen, of ze voorwaardelijk zijn goedgekeurd of dat het bedrijf gesloten moet worden op last van de inspectiedienst.

Als er overtredingen geconstateerd zijn dan worden deze overtredingen ook vermeld in het rapport. Aangegeven wordt of het om een kleine, ernstige of cruciale overtreding gaat. Tevens wordt aangegeven welke actie het bedrijf moet ondernemen naar aanleiding van de overtreding.

3.5.3 Effecten van openbaar maken

Rapporten over de effecten en de efficiency van het beleid voor wat betreft het openbaar maken van controleresultaten van de verschillende inspectiediensten op voedselveiligheid staan niet op het web. Er zijn daarom geen concrete effecten van het openbaar maken in Canada te melden.

3.5.4 Korte samenvatting wie, wat, hoe

Wie maakt openbaar?

De CFIA en lokale overheden maken openbaar.

Wat wordt openbaar gemaakt?

Calamiteiten, controleresultaten, beoordeling en interventies worden op bedrijfsniveau openbaar gemaakt.

Hoe wordt openbaar gemaakt?

Via Internet wordt openbaar gemaakt en informatie is opvraagbaar.

3.6 Toezicht down under, Australië en Nieuw Zeeland

3.6.1 Systeem van toezicht op voedselveiligheid

Australië en Nieuw Zeeland hebben een gemeenschappelijke Voedselautoriteit, de Food Standards Agency Australia and New Zealand (FSANZ). Deze autoriteit ontwikkelt voedselveiligheidsnormen en inspectierichtlijnen voor de inspectiediensten. Daarnaast evalueert zij beleid en consulteert stakeholders. Het voedselveiligheidsbeleid in Australië en Nieuw Zeeland is gericht op interactie met de burger. Voor het vaststellen van voedselveiligheidsnormen worden publieke hoorzittingen gehouden, stakeholders worden veelvuldig geraadpleegd en bij beleidsevaluaties zijn burgers en industrie nauw betrokken.

3.6.2 Communicatie over toezicht op voedselveiligheid

Zowel Australië als Nieuw Zeeland hebben wetgeving over het openbaar maken van gegevens van bestuursorganen, vergelijkbaar met de Nederlandse WOB. Naast deze wetgeving is er echter in de Australische warenwetgeving opgenomen dat in geval van calamiteiten de FSANZ ingelicht moet worden en dat één schakel verder in de keten moet worden gewaarschuwd. Dit betekent dat de calamiteit publiekelijk bekend gemaakt moet worden indien de consument direct betrokken is. Op basis van de warenwet is het bedrijfsleven dus verplicht om gegevens over calamiteiten openbaar te maken, afhankelijk van de schakel in de keten aan ketenpartners of consument.

Verder zijn de bedrijven, op basis van de warenwetgeving, verplicht een recall-plan te hebben. Op basis van diezelfde wetgeving kan de overheid deze gegevens verder bekend maken wanneer de volksgezondheid in het geding is.

Om het bedrijfsleven te helpen bij het opstellen van een recall-plan heeft de FSANZ een protocol ontwikkeld voor het uitvoeren van recalls. In dit protocol wordt onder andere aangegeven welke autoriteiten gewaarschuwd moeten worden bij het uitvoeren van alle recalls.

Het doel van het openbaar maken is tweeledig: enerzijds beoogt de FSANZ het publiek beter te betrekken bij voedselveiligheid, anderzijds wil zij door een zo breed mogelijke informatievoorziening op het gebied van voedselveiligheid het consumentenvertrouwen vergroten.

Recall informatie van consumentenproducten wordt openbaar gemaakt door de FSANZ. De recall informatie bevat de naam en het adres van het bedrijf, product- en batchgegevens, de reden van de recall en een telefoonnummer voor meer informatie.

Recalls worden niet alleen uitgevoerd als een product een gevaar oplevert voor de consument maar bijvoorbeeld ook wanneer de etikettering niet correct of volledig is.

Wanneer het gaat om consumentenproducten moet het bedrijf wat de recall uitvoert ook het publiek inlichten. Op basis hiervan krijgt de FSANZ alle informatie over recalls en zet zij voor consumentenproducten deze informatie op haar website.

3.6.3 Effecten van openbaar maken

De effecten van het openbaar maken van recallgegevens in Australië en Nieuw Zeeland zijn niet gepubliceerd.

3.6.4 Korte samenvatting wie, wat, hoe

Wie maakt openbaar?

FSANZ maakt openbaar.

Wat wordt openbaar gemaakt?

Calamiteiten worden op bedrijfsniveau openbaar gemaakt.

Hoe wordt openbaar gemaakt?

Via Internet wordt openbaar gemaakt.

4 Analyse en conclusies

Doel van dit project is om aan de hand van voorbeelden, inzicht te geven in de wijze waarop controleresultaten van de overheid openbaar kunnen worden gemaakt en in de wijze waarop daarover kan worden gecommuniceerd met consumenten/burgers.

In hoofdstuk 2 en 3 zijn verschillende voorbeelden beschreven waarbij overheden controleresultaten openbaar maken. De wijze waarop dit gebeurt verschilt. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de verschillende methoden. Ook de wijze van communicatie met de consument wordt in dit hoofdstuk geanalyseerd.

Er worden conclusies getrokken ten behoeve van het project 'Kijkje in de keten', waarvan dit voorbeeldenproject onderdeel is. Dat betekent dat aangegeven wordt wat de betreffende informatie betekent voor het openbaar maken van overheidsgegevens m.b.t. voedselveiligheid in Nederland.

De juridische aspecten zijn een belangrijke basis voor het openbaar maken van overheidsgegevens, hier wordt allereerst op ingegaan.

4.1 Juridische aspecten

Net als in Nederland ligt bij de beschreven voorbeelden de verantwoordelijkheid voor de voedselveiligheid primair bij de bedrijven zelf. De overheid is verantwoordelijk voor de wet- en regelgeving, houdt toezicht, sanctioneert en stelt randvoorwaarden.

De openbaarheid van gegevens is voor alle nationale en internationale voorbeelden gebaseerd op algemene wetgeving en niet specifiek op bijvoorbeeld een 'voedselveiligheidswet'. Bij alle beschreven voorbeelden is er een soort wet openbaarheid bestuur of informatie.

Australië en Nieuw Zeeland vormen een uitzondering. Daar is het vrijgeven van overheidsinformatie niet alleen gebaseerd op algemene wetgeving over het vrijgeven van overheidsinformatie, maar ook op de warenwetgeving, waarin geregeld is welke informatie de voedselautoriteit vrijgeeft bij recalls.

In de beschreven voorbeelden is in veel gevallen een bescherming van bedrijfs- en persoonsgegevens opgenomen. Bij de keuze tot openbaar maken van controlegegevens is echter de afweging gemaakt dat het algemeen belang, of in Canada specifiek het belang van volksgezondheid, zwaarder weegt dan het belang van het bedrijf of de instelling.

Zweden is hierop een uitzondering. Daar geldt geen bescherming van bedrijfs- of persoonsgegevens, maar wordt alleen een uitzondering gemaakt als het om geheime informatie gaat.

4.1.1 Conclusie

In alle beschreven voorbeelden worden controleresultaten van de overheid openbaar gemaakt op basis van wetgeving die vergelijkbaar is met de Nederlandse WOB.

In tegenstelling tot de situatie in Nederland weegt in een aantal andere landen het algemene belang zwaarder dan het belang van bedrijfsbescherming bij het openbaar maken van controleresultaten van de overheid over voedselveiligheid.

4.2 Overheidsgegevens openbaar maken

Alle beschreven voorbeelden geven, net als in Nederland, rapporten en jaarverslagen uit met geaggregeerde controle- en monitoringsresultaten m.b.t. voedselveiligheid.

Met betrekking tot voedselveiligheid heeft de overheid beschikking over verschillende gegevens die naar het publiek gecommuniceerd kunnen worden:

- ?? Calamiteiten gegevens: Dit zijn gegevens over bedrijven producten, batches die niet voldoen aan de (waren)wetgeving. Gedacht kan worden aan informatie voor recalls.
- ?? Productcontroles: de overheid heeft gegevens over controles op de veiligheid van producten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om steekproeven van een bepaald product.
- ?? Procescontroles: dit zijn gegevens over controles van een bedrijfslocatie, bijvoorbeeld de uitkomsten van een hygiëne-inspectie.
- ?? Systeemcontroles: vaak stelt de overheid eisen aan ketensystemen, voedselautoriteiten kunnen gegevens hebben over de naleving van ketengarantiesystemen.

Voor elk van deze basisgegevens kan de informatie op bedrijfsniveau worden gecommuniceerd of geaggregeerd, bijvoorbeeld in een jaarverslag. Naast deze gegevens kunnen ook interventie of handhavingsgegevens, zoals: waarschuwingen, proces-verbaal, bestuursdwang of strafrechtelijke veroordelingen gecommuniceerd worden.

Tabel 2 In de tabel wordt aangegeven welke controle-informatie m.b.t. voedselveiligheid door de overheid wordt vrijgegeven bij de beschreven internationale voorbeelden.

Voorbeeld	Calamiteiten	Productcontrole	Procescontrole	Systeemcontrole
USA	Recall informatie	Geaggregeerde Informatie	Geaggregeerde Informatie	Geaggregeerde Informatie
VK	Recall informatie	Bedrijfsinformatie	Geaggregeerd	geaggregeerd
Denemarken	Bedrijfsinformatie Boetes, Adm. Maatregelen	Bedrijfsinformatie Boetes, Adm. Maatregelen	Bedrijfsinformatie Boetes, Adm. Maatregelen	Bedrijfsinformatie Boetes, Adm. Maatregelen
Zweden	Bedrijfsinformatie	Bedrijfsinformatie	Bedrijfsinformatie (gemeentelijk)	Bedrijfsinformatie
Canada	Recall informatie Boetes, Administratieve Maatregelen	Geaggregeerde Informatie	Geaggregeerde Informatie	Geaggregeerde Informatie
Toronto	n.v.t.	Geen informatie	Bedrijfsinformatie, Adm. Maatregelen	Geen informatie
Australië / Nieuw Zeeland	Recall informatie	Geaggregeerde Informatie	Geaggregeerde Informatie	Geaggregeerde Informatie

In Nederland heeft het consumentplatform aangegeven dat de consument vooral behoefte heeft aan informatie wanneer "er iets mis is". Dat betekent dat er het meeste behoefte is aan openbaarheid van gegevens bij calamiteiten. In alle beschreven voorbeelden wordt in ieder geval informatie op bedrijfsniveau gegeven bij calamiteiten.

Bij de beschreven nationale voorbeelden wordt bij legionella calamiteiten gemeld op bedrijfsniveau, voor zover het bedrijf niet mee heeft gewerkt ("name and shame lijst". Bij de onderwijsinspectie worden de gegevens over de instelling op bedrijfsniveau openbaar gemaakt.

Bij alle beschreven voorbeelden is er een tendens om in de komende jaren de openbaarheid van overheidsgegevens verder uit te breiden.

4.2.1 Conclusie

Uit de internationale voorbeelden blijkt dat de meeste bedrijfsspecifieke informatie wordt gegeven m.b.t. calamiteiten.

Op product-, proces- en systeemniveau wordt bij een aantal voorbeelden bedrijfsspecifieke informatie vrijgegeven.

Bij de nationale voorbeelden wordt de informatie op bedrijfsniveau gegeven.

4.3 Communicatieaspecten

4.3.1 Info naar de consument

Controleresultaten kunnen op verschillende niveaus gecommuniceerd worden. Allereerst kunnen alleen de controleresultaten gecommuniceerd worden. Voor voedselveiligheid kan hierbij gedacht worden aan residumetingen of hygiëne-inspecties. Controleresultaten zijn vaak een opsomming van technische gegevens. Een niveau hoger dan controleresultaten betekent dat ook de beoordeling van de resultaten gecommuniceerd worden, bijvoorbeeld of de resultaten de normen van een residumeting overschrijden of voldoen de hygiënemaatregelen aan de gestelde eisen.

Om onduidelijkheid en verkeerde interpretatie van gegevens te voorkomen moet bij het openbaar maken van controleresultaten in ieder geval ook de beoordeling openbaar worden gemaakt.

Wanneer geconstateerd wordt dat een bedrijf de wet overtreedt kan gecommuniceerd worden wat de acties hierop zijn (interventie), bijvoorbeeld een boete, aanpassing van proces of bedrijf.

Tabel 3 In het onderstaande schema wordt aangegeven welke informatie beschikbaar is voor de consument.

Voorbeeld	controle	beoordeling	interventie
Onderwijskaart	x	x	x
Legionella		x	
USA	x	x	
VK	x	x	x
Denemarken	x	x	x
Zweden	x	x	x
Canada		x	x
Toronto		x	x
Australië / Nieuw Zeeland		x	x

De onderwijsinspectie maakt naast het inspectierapport ook een vertaling van het rapport speciaal voor de burger (de kwaliteitskaart) openbaar.

4.3.2 Toegankelijkheid van de informatie

Met het communiceren van controleresultaten wordt beoogd bepaalde beleidsdoelen te bereiken. In vrijwel alle geïnventariseerde voorbeelden zijn deze beleidsdoelen het betrekken van de burger en vergroten van vertrouwen in de overheidsinspectie van voedselveiligheid.

Voor overheid én burger is het daarom belangrijk dat de informatie goed toegankelijk is. De informatie moet begrijpelijk zijn, waar nodig bedrijfsspecifiek en makkelijk toegankelijk.

Een WOB-aanvraag kan veel informatie opleveren maar geeft ook veel informatie die niet voor de burger bedoeld is. Daarbij komt dat de aanvraagprocedure bij een aantal van de internationale voorbeelden, bijvoorbeeld de USA, niet altijd even eenvoudig is.

Gegevens op internet zijn van alle voorbeelden zeer actueel (Toronto streeft naar 48 uur tussen controle en publicatie op internet), bedrijfsspecifieke informatie wordt veelal uitsluitend op internet gegeven.

De toegankelijkheid is hoog maar hangt wel af van de bekendheid van de burger met internet en met een logische opzet van de informatie op Internet. Zo heeft de onderwijsinspectie een zeer toegankelijk systeem, waarbij vanuit de kwaliteitskaart doorgeklikt kan worden naar het achterliggende rapport. Bij de UK was informatie bijvoorbeeld lastig te vinden, omdat er zo veel lokale organisaties zijn.

Voor voedselveiligheid is de grootste toegankelijkheid te krijgen door inspectieresultaten van de overheid op een verkooppunt te communiceren, alle consumenten hebben dan toegang tot deze informatie en kunnen zelf bedrijven en producten vergelijken. Alleen Denemarken kent dit systeem.

Tabel 4 Wijze van openbaar maken van overheidsgegevens in de voorbeelden.

Voorbeeld	WOB-aanvraag	Publicatie	Internet	Informatie bij verkooppunt
Onderwijskaart		B	B	
Legionella			B	
USA		A	B	
UK		A en B	A en B	
Denemarken	B	A		B
Zweden	B	A		
Canada	A	A	B	
Toronto		A	B	
Australië / Nieuw Zeeland		A	B	

(A=geaggregeerde info, B=bedrijfsinfo)

4.3.3 Conclusie

Voor een zinvolle communicatie met de consument moeten in ieder geval de controleresultaten en de beoordeling openbaar worden gemaakt.

Voor voedselveiligheid is het verkooppunt, het punt waar de meeste consumenten bereikt worden met de informatie. De Smiley in Denemarken is hiervan een voorbeeld. Openbaarheid via internet geeft veel mogelijkheden, maar een logische opzet is daarbij van belang voor goede communicatie. De onderwijskaart en – rapporten is hiervan een goed voorbeeld.

4.4 Effecten openbaar maken

Er zijn geen goede metingen naar de effecten van het openbaar maken te geven uitgevoerd. Diverse landbouwwattachés hebben wel “zachte” effecten aangegeven. Deze effecten zijn ook in het algemeen wel te verwachten effecten.

De effecten van het openbaar maken van de controleresultaten voor de overheid zijn, dat de inspecteurs meer ontvankelijk (moeten) zijn voor kritiek. Er is meer druk om zorgvuldige inspecties uit te voeren en te zorgen voor een goede verslaglegging, binnen de gestelde termijnen.

Ook de communicatie met de geïnspecteerde instelling over de resultaten neemt in belang toe. Er is een prikkel om officiële handelingen te verbeteren en de werkwijze meer te uniformeren (dit geldt vooral bij voorbeelden waar regionale inspectiediensten zijn). In totaal is het effect dat de inspectie op een hoger niveau komt.

Het effect voor de consument (burger) is een beter inzicht welke producten en/of bedrijven produceren volgens de regels en welke niet. Daarnaast krijgt de burger inzicht wat de inspectiediensten doen, hoe ze werken en bijvoorbeeld hoe vaak een bedrijf geïnspecteerd wordt. Hierdoor wordt het de burger duidelijk waar de overheid voor staat en waar het bedrijf zelf voor staat.

Voor de bedrijven zijn de effecten van het openbaar maken van de controleresultaten dat ze zich meer bewust zijn van de eigen verantwoordelijkheid en de effecten van het handelen meer zichtbaar worden. Dit is een stimulans om beter te presteren.

4.4.1 Conclusie

Er zijn weinig concrete meetgegevens toegankelijk over de effecten van het openbaar maken.

Openbaarheid van gegevens leidt in het algemeen tot meer duidelijkheid en tot meer bewustwording van alle betrokken partijen. Dit laatste resulteert in betere prestaties (in termen van hoger niveau en meer uniformiteit) van bedrijven/instellingen en van de inspectiediensten.

5 Aanbevelingen

Bij een inventarisatie horen in principe geen aanbevelingen. Aangezien de voorbeelden uit dit project inzet zijn voor het uitwerken van opties in het project 'Kijkje in de keten', worden er in dit geval wel een aantal aanbevelingen gegeven. De hierna volgende aanbevelingen zijn gericht op het doel van 'Kijkje in de keten' (zie paragraaf 1.1).

Aanbevelingen

1 **Benut de ruimte in de bestaande wetgeving i.p.v. het opstellen van een aparte wet voor openbaarheid van controleresultaten.**

Er zijn 3 argumenten die pleiten voor aansluiten bij bestaande wetgeving:

?? De bestaande wetgeving geeft de mogelijkheid. Er kan aangesloten worden bij algemene wetgeving, zoals de WOB (wet openbaarheid bestuur), daarbij kan bijvoorbeeld gekeken worden naar de onderwijsinspectie. Een andere mogelijkheid is aanpassing van bestaande regelgeving over voedselkwaliteit (voorbeeld is Australië en Nieuw Zeeland).

?? Aanpassing van bestaande wetgeving is een sneller traject.

?? Nieuwe wetgeving past niet bij het streven naar minder regelgeving.

2 **Begin met het openbaar maken van recall informatie.**

De risicoperceptie van de consument ligt hier het hoogst en de verwachting is dat bij de bedrijven hiervoor draagvlak is, aangezien ze dat nu zelf ook openbaar maken.

3 **Zorg dat de openbare controleresultaten begrijpelijk zijn voor de consument.**

Begrijpelijk maken van informatie heeft betrekking op twee aspecten. Ten eerste moet de informatie aansluiten bij wat de consument wil weten. Dat kan betekenen dat overheidsgegevens bewerkt moeten worden, een voorbeeld daarvan is de kwaliteitskaart onderwijs (bewerking inspectierapport). Ten tweede moet duidelijk gemaakt worden wat de openbare informatie betekent (uitleg van de gegevens, op welke wijze is deze informatie verkregen, wat kun je met deze gegevens, etc.).

4 **Meet de effecten van openbaar maken**

Met het openbaar maken van gegevens moet een bepaald doel bereikt worden. Besteed bij het uitwerken van de werkwijze tot openbaar maken ook tijd aan het opstellen van meetmethoden om de effecten te meten en stel meetbare doelen.

Bijlage 1 Attachés die gevraagd zijn en werkgebied

De landbouwattachés in de volgende plaatsen, met werkgebied zijn gevraagd naar de situatie in hun werkgebied:

- ?? Berlijn: Bondsrepubliek Duitsland.
- ?? Boedapest: Hongarije, Bulgarije, voormalig Joegoslavië (4 landen), Estland, Letland, Macedonië, Polen, Roemenië, Tsjechië, Slowakije.
- ?? Brussel: België, Luxemburg.
- ?? Londen: VK, Ierland, IJsland.
- ?? Parijs: Frankrijk, Algerije.
- ?? Rome: Italië, Cyprus, Malta.
- ?? Stockholm: Zweden, Denemarken, Finland, Noorwegen, Estland.
- ?? Warschau: Polen, Letland, Litouwen, Wit-Rusland.
- ?? Washington: VS, Canada, Puerto Rico.
- ?? Wenen: Oostenrijk, Slovenië, Zwitserland.

Bijlage 2 Overige internationale voorbeelden

Info gekregen van Landbouwattachés

?? België

Ja, deze werden voor wat vlees betreft in het jaarverslag van het Instituut voor Veterinaire Keuring (IVK) openbaar gemaakt. Deze controlegegevens zijn hoofdzakelijk gegenereerd door het IVK maar tevens door de Algemene Eetwareninspectie (AEWI). Het IVK en de AEWI werden recent geïntegreerd in het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) waar alle Belgische controlediensten met betrekking tot de voedselveiligheid evenals de plant- en dierziekten in werden samengevoegd. Deze jaarverslagen zijn openbaar en kunnen op verzoek verkregen worden. Binnen het FAVV zijn nog andere controle rapporten beschikbaar zoals het rapport van de pesticidencontroleprogramma, het CONSUM (Contaminants Surveillance System) rapport, het BSE-databankrapport.

België huldigt het principe van openbaarheid van bestuur. Dit principe is vrij algemeen waarbij een aantal uitzonderingen worden toegepast die verband hebben met bijvoorbeeld de staatsveiligheid of de bescherming van het privé-leven van individuen. Informatie, ons overgemaakt door andere autoriteiten (regio's, federaal, europees) of door derden (vb. bedrijven die autocontrolegegevens of gegevens van meer economische aard beschikbaar stellen) blijft confidentieel of wordt geanonimiseerd. Zo worden op basis van deze principes de RASff berichten (Rapid Alert System feed food) niet openbaar gemaakt. Deze terughoudendheid geldt voor zover er geen gevaar is voor de volksgezondheid en de kennis van bepaalde informatie niet noodzakelijk is om zich te vrijwaren van dit gevaar. Het Voedselagentschap neemt het initiatief om informatie die naar zijn mening relevant is zelf openbaar te maken.

Het Voedselagentschap hecht veel belang aan een open communicatie met zo laag mogelijke drempel. Zij wil eerlijke en correcte informatie verspreiden over haar activiteiten en alles wat goed maar ook minder goed gaat inzake voedselveiligheid. Het Voedselagentschap stelt ook de inbreng van de consument op prijs. Daarom is zij gestart met een permanent meldpunt. Hier kan de consument terecht voor objectieve informatie en individuele klachtenbehandeling met betrekking tot de kwaliteit en de veiligheid van het voedsel. Dit meldpunt kan de eerste signalen opvangen die verder aanleiding moeten geven tot speciale acties. Het is voor het Voedselagentschap van het grootste belang dat de consument snel een passend antwoord krijgt op zijn vragen.

Daarnaast nodigt het Agentschap ook via zijn andere communicatieve initiatieven de consument uit om in dialoog te treden.

?? Duitsland

Informatie is toegezegd door de landbouwattaché, maar niet ontvangen. Bekend is dat het toezicht op voedselveiligheid per deelstaat sterk kan verschillen. De Duitse bondsdag heeft in 2002 een wet op consumentenvoorlichting aangenomen. Het doel van deze wet is het regelen van toegang van consumenten tot overheidsinformatie over producten met betrekking tot de wet op levensmiddelen en gebruiksvoorwerpen, de wet op hygiëne voor (pluimvee)vlees en de wijnwet. Het is niet duidelijk hoe deze wet op consumentenvoorlichting in de praktijk uitwerking krijgt, maar de strekking van de wet lijkt op de Nederlandse Algemene

Wet Bestuursrecht en Wet Openbaarheid Bestuur. De wet regelt dat overheidsinstellingen (op verzoek), voor hen belangrijke, informatie verschaffen aan consumenten.

?? Frankrijk

Uitgebreide samenvatting van reactie van landbouwattaché: De controle op en inspectie van landbouw- en voedselkwaliteit is in Frankrijk op nationaal niveau geregeld en zijn een publiekrechtelijke zaak. De controleresultaten worden, afhankelijk van de sector waarover controlegegevens worden verstrekt, bekend gemaakt door resp. de DGAL (Direction Générale de l'Alimentation) van het ministerie van Landbouw, Voedsel, Visserij en Rurale Zaken of de DGCCRF (Direction Générale de la Consommation, Concurrence et de la Répression des Fraudes), ressorterend onder het Staatssecretariaat voor MKB, Handel, Nijverheid en Consumptiezaken (ministerie van Economie, Financiën en Industrie).

In grote lijnen kan het takenpakket van DGAL en DGCCRF als volgt worden omschreven:

De DGAL, bestaat uit de Veterinaire en de Plantenziektkundige Dienst. DGAL publiceert algemene controlegegevens, in het kader van hun 'plans de surveillance' en 'plans de contrôle'. Voor de vleessector betreft dit: Kwaliteit en sanitaire aspecten van dierlijke producten en verwerkte dierlijke producten; Transport en distributie van dierlijke producten; Kwaliteit en sanitaire aspecten van diervoeders; erkenning van / hygiëne in slachterijen en uitsnijderijen en de verwerkende industrie van dierlijke producten; microbiologische aspecten van voedingsmiddelen; biologische contaminanten.

De DGCCRF (Direction de la Consommation, de la Concurrence et de la Répression des Fraudes), de wetgevende en controlerende instantie van het Staatssecretariaat voor MKB, Handel, Nijverheid en Consumptiezaken (ministerie van Economie, Financiën en Industrie), publiceert eveneens controlegegevens van algemene aard op het vlak van: etikettering, verpakking en kwaliteit van voedingsmiddelen in de schappen; hygiëne van en controle op residuen in plantaardige producten (bij verwerking op industrieel niveau t/m distributie, incl. in de schappen); het respecteren van handelsnormen.

De genoemde ministeries hebben een (algemeen) samenwerkingsprotocol voor het takenpakket van controle en inspectie, incl. algemene richtlijnen voor de communicatie richting consument.

Voor één specifiek onderwerp, de besmetting met *Listeria monocytogenes*, bestaat een apart interministerieel protocol met speciale richtlijnen voor de wijze, waarop gecommuniceerd dient te worden. Aanleiding voor een homogene aanpak was de relatieve hoge frequentie van (soms ernstige) listeriabesmettingen.

Voor de ministeries, te weten de DGAL (ministerie van Landbouw) en de DGCCRF (ministerie van Economie, Financiën en Industrie) dient de algemene informatie helder en 'pedagogisch' te zijn.

De DGAL en de DGCCRF maken hun algemene controleresultaten, voorzien van commentaar, openbaar via hun website en publicaties. Wetenschappelijk meer gecompliceerde onderzoeksresultaten worden niet openbaar gemaakt via websites, echter wel d.m.v. publicaties met gecompileerde informatie (die vaak later verschijnen).

Over producten, die een gevaar blijken voor de mens en die tot voedsel-epidemieën kunnen leiden, die dus uit de handel worden of reeds zijn genomen, wordt op interministerieel (DGAL, DGCCRF, ministerie van Volksgezondheid) niveau gecommuniceerd d.m.v. perscommuniqués.

Betreffende perscommuniqués zijn niet anoniem en vermelden systematisch de merknaam, het productienummer van het product en de naam van de fabrikant.

Op regionaal niveau zijn de controle en inspectie en ook de communicatie hierover in handen van de zgn. 'pôles de compétence sanitaire', waarin de instanties samen

werken o.l.v. de Prefect (hoogste vertegenwoordiger van de Staat in een departement of een regio). Publicatie van controlegegevens kan dus ook regionaal plaats vinden.

Controlegegevens, voorzien van wetenschappelijke expertises, m.b.t. specifieke onderwerpen in relatie tot voedselveiligheid worden gepubliceerd door de AFSSA (Agentschap voor Voedselveiligheid). De controlegegevens zijn als regel afkomstig van de controle-instanties van genoemde ministeries, de wetenschappelijk expertise wordt door de AFSSA gedaan.

De AFSSA, opgericht in maart 1999, is een openbaar lichaam onder toezicht van 3 ministers van resp. Landbouw, Volksgezondheid en Economie/Financiën (Staatssecretariaat voor consumptiezaken; zie hierboven). De AFSSA geeft adviezen (zgn. "avis"), formuleert aanbevelingen, verzorgt expertises in het kader van zijn wetenschappelijke ondersteuning en heeft taken m.b.t. voorlichting en specifieke vorming.

Voor alles wat met voedselveiligheid te maken heeft, incl. evaluatie en toelating van veterinaire producten (specifieke verantwoordelijkheid), wordt de AFSSA systematisch geraadpleegd over (voorgenomen) wet- en regelgeving. Dit is vastgelegd in de Wet van 1 juli 1998 op een versterking van het sanitaire toezicht en de controle op de gezondheidszekerheid van producten, bestemd voor de mens.

Het decreet van maart 1999 m.b.t. de oprichting van de AFSSA maakt o.m. de publicatie van onderzoeksrapporten, perscommuniqués en adviezen wettelijk verplicht.

De AFSSA heeft de wettelijke verplichting om al zijn wetenschappelijke onderzoeksresultaten en expertises te publiceren. De informatie van de AFSSA, die integraal op de website wordt gepubliceerd, zal (gedeeltelijk), wegens de veelal wetenschappelijke benadering die gehanteerd wordt, niet voor de gemiddelde consument goed toegankelijk zijn.

Aanleiding tot het openbaar maken van de controleresultaten is de wil van de politiek; men wenst een zo groot mogelijke transparantie te verschaffen richting consument. Tevens hecht de overheid groot belang aan haar pedagogische taak inzake informatieverstrekking over voedselveiligheid richting consument. De consument moet o.m. worden 'opgevoed' tot een verstandig burger, die op zijn niveau op verantwoorde, hygiënische wijze weet om te gaan met voedsel. Het openbaar maken van controleresultaten gaat dan ook steeds samen met een kort commentaar, toegankelijk voor de gemiddelde burger.

De instanties stellen, dat het openbaar maken van controleresultaten voor hen geen relevante factor is om de controles op te voeren. De Staat bepaalt zelf de aard en de frequentie van de controles in het kader van surveillanceprogramma's, in het belang van voedsel- en milieuveiligheid en de gezondheid voor mens en dier. Uiteraard heeft het communiceren over controleresultaten - daar dit initiatief immers gebaseerd is op de wil van de politiek, ten doel om de vertrouwen van de burger in de overheid te versterken.

?? Italië

De controles op levensmiddelen vallen grotendeels onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Volksgezondheid, via de veterinaire diensten. Daarbij stelt de nationale overheid in Rome het kader waarbinnen de 20 regio's een zekere vrijheid hebben om te opereren.

In het veld zijn verschillende diensten actief: de lokale gezondheidsdiensten bij de uitvoering van controle- en monitoring programma's; speciale afdelingen van de Carabinieri (politie) voor fraudebestrijding en preventie; de Guardia di Finanza voor wat betreft controle op fiscale aspecten.

Daarnaast heeft het Ministerie van Landbouw specifiek een verantwoordelijkheid bij de 'economische' bescherming, bijvoorbeeld tegen 'agropiraterij'.

De resultaten van de controles (in de vorm van een jaarrapport) worden, voor zover bekend, alleen via enkele websites openbaar gemaakt. Behalve dat het een wat lange zoektocht is, is het grootste manco hierbij dat de gegevens tot op heden niet actueel zijn.

?? **Luxemburg**

De inspectieresultaten m.b.t. voedselveiligheid van vlees worden openbaar gemaakt in de vorm van een jaarrapport met daarin de vleesinspecties, toezicht op zoonosis en residu-monitoring. Dit rapport is op te vragen bij het ministerie van gezondheid of het veterinaire bureau. Er worden ook informatieavonden voor geïnteresseerd publiek gehouden. Verder kan de consument over haar bezorgdheid (concern) discussiëren met deskundigen van het veterinaire bureau (er wordt niet aangegeven op welke wijze dit gebeurt).

Er is wetgeving om de transparantie te verhogen, maar aangegeven wordt dat gebrek aan tijd en personeel struikelblok is voor initiatieven tot meer transparantie voor het publiek.

?? **Oostenrijk**

Openbaarheid van informatie wordt gegeven voor voedselproducten aangemerkt als een met een risico voor de gezondheid van een groep personen. De naam van het product, de producent, batchnummer en de houdbaarheidsdatum worden gepubliceerd. Publicatie via de pers en internet

Er zijn initiatieven om de transparantie te vergroten, bijvoorbeeld voor residuen van pesticiden in fruit of groente.

?? **Polen, Letland, Litouwen, Wit-Rusland**

Reactie van landbouwwattaché in Warschau:

Voedselveiligheid is in werkgebied een item, waaraan nog niet veel aandacht wordt gegeven.

In Polen is besloten tot de oprichting voedselautoriteit. Voortouw ligt nu bij ministerie van gezondheid.

Voor de EU is er een strategie m.b.t. voedselveiligheid opgesteld, maar deze strategie wordt nog niet geïmplementeerd in de praktijk.

In 2002 is in Litouwen en Letland voedselautoriteit opgericht, dat valt onder Ministerie Algemene Zaken.

Bijlage 3 Overige nationale voorbeelden

Vrije toegang tot milieu-informatie

De in 1990 aangenomen EU richtlijn 90/313 heeft als doel om overheidsinstellingen die informatie hebben op gebied van milieu er toe te brengen deze informatie (op verzoek, zonder opgave van reden) beschikbaar te maken voor het publiek.

Deze richtlijn is in de Nederlandse wetgeving vertaald in de Wet openbaarheid bestuur (WOB), Wet milieubeheer en Wet milieugevaarlijke stoffen.

In 1998 is het VN-verdrag van Aarhus (in Denemarken) o.a. over de toegang tot informatie op milieugebied, getekend.

Gezien dit verdrag en de tekortkomingen in 90/313 is in 2000 een voorstel voor een nieuwe richtlijn ingediend. Deze richtlijn vervangt 90/313. Deze nieuwe richtlijn is inmiddels aangenomen en voorziet in een recht op toegang tot milieu informatie.

Toegang tot milieu-informatie vergroot de milieubescherming, zorgt voor meer transparantie en vertrouwen in de overheidsinstellingen en geeft participatie van burgers.

In nieuwe richtlijn wordt de nadruk gelegd op actieve openbaarmaking met gebruikmaking van informatietechnologieën.

Er zijn diverse gegevens op milieugebied openbaar:

1. EU richtlijn 85/337 gaat over milieueffectrapportage. Doel is om milieu (milieugevolgen) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over het wel of niet doorgaan van een project. Voor projecten die waarschijnlijk aanzienlijke milieueffecten zullen hebben, moet een beoordeling van die effecten (gevolgen van het plan op het milieu) plaatsvinden. Dit zijn dus grootschalige projecten, bijv. nieuwe woonwijk, aanleg wegen, start intensieve veehouderijen. De initiatiefnemer van het project moet bepaalde informatie leveren in de vorm van een milieueffectrapportage (mer). Deze informatie wordt beoordeeld (op voldoen aan wettelijke eisen), daarna is het beschikbaar voor publiek voor inspraak. Vervolgens brengt Cie voor milieueffectrapportage advies uit over de volledigheid en kwaliteit van het rapport (inclusief de opmerkingen van het publiek). Het bevoegd gezag neemt vervolgens een besluit over het project, waarbij gemotiveerd moet worden wat er met het milieueffectrapport gedaan is en wanneer de daadwerkelijke milieugevolgen geëvalueerd moeten worden.
2. Voor het oprichten of wijzigen van een bedrijf (inrichting) moet een milieuvergunning aangevraagd worden. De vergunning is gericht op een zo groot mogelijke bescherming van het milieu.
In de meeste gevallen moet de vergunning aangevraagd worden bij de gemeente, soms bij de Provincie en in enkele gevallen bij het Rijk (in besluit staat dit officieel gespecificeerd). Bij de vergunningsaanvraag moet o.a. de aard en omvang van de milieubelasting en de nadelige gevolgen voor het milieu die daaruit kunnen ontstaan, de maatregelen die getroffen worden om milieubelasting te voorkomen of beperken en de wijze van vaststellen en registreren van de milieubelasting door het bedrijf, moeten aangegeven worden. Er wordt een ontwerpbesluit opgesteld dat 4 weken ter inzage ligt. De ondernemer wordt regelmatig gecontroleerd op naleving van de voorschriften op de vergunning.
Aangegeven wordt dat de gegevens in principe openbaar zijn. Daarbij is het onduidelijk of dat ook voor de controle op naleving geldt of alleen op de gegevens m.b.t. de aanvraag van de vergunning. Bij een aantal sites van gemeenten wordt aangegeven dat informatie in het archief te verkrijgen is, op aanvraag (niet

digitaal), over bestaande milieuvergunningen, uitgevoerde bodemonderzoeken en inventarisatie van ondergrondse olietanks.

De nieuwe EU richtlijn over het recht op toegang tot milieu-informatie is interessant, omdat daarin vermeld staat dat onder milieu-informatie ook (definitie is breder) wordt verstaan: de toestand van de gezondheid en veiligheid van de mens met inbegrip van de verontreiniging van de voedselketen, voorzover zij (kunnen) worden aangetast door de toestand van elementen van het milieu, zoals lucht, water, bodem, biologische diversiteit (inclusief gemodificeerde organismen) en factoren, zoals stoffen, geluid, straling of afval.

Voor zover te achterhalen via Internet, lijken er op dit moment geen controlerapporten met gegevens over bedrijven openbaar gemaakt te worden. Het recht op toegang is wel interessant in een vervolg over openbaar maken van controlegegevens m.b.t. voedselveiligheid.

Drinkwater: openbaarheid door benchmarking

In 2001 heeft de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (VEWIN) *Water in Zicht 2000: bedrijfsvergelijking in de drinkwatersector* uitgebracht.

Aan de bedrijfsvergelijking 2000 hebben zestien waterbedrijven deelgenomen. Gezamenlijk representeren deze zestien bedrijven de Nederlandse drinkwatersector, zowel in termen van bedrijfsgrootte als in termen van bedrijfstype.

De studie richt zich primair op het transparant maken van de prestaties van waterbedrijven op het gebied van waterkwaliteit, dienstverlening, milieu en financiën & efficiency. Daarnaast beoogt de studie de waterbedrijven instrumenten in handen te geven om de bedrijfsprocessen verder te verbeteren.

Hiermee wil de drinkwatersector tegemoet komen aan de behoefte van centrale en lokale overheden, politiek verantwoordelijken en maatschappelijk betrokkenen om meer inzicht te krijgen in de bedrijfsprestaties van de afzonderlijke Nederlandse drinkwaterbedrijven.

Met de tweede bedrijfsvergelijkende studie wil de VEWIN een bijdrage leveren aan de besluitvorming over de toekomstige inrichting van de watersector, zoals die nu aan de orde is bij de herziening van de Waterleidingwet. De wijziging van de wet gaat namelijk uit van het verplicht stellen van de benchmark.

De watersector toont met deze tweede benchmark aan dat benchmarken werkt en wil regelmatig benchmarkstudies uitvoeren. De bedrijven laten alle betrokkenen in hun keuren kijken, zodat iedereen kan oordelen over de waterkwaliteit, klanttevredenheid, milieu en doelmatigheid. Daarmee hebben de regionale overheden een instrument in handen om integraal toezicht te houden op de bedrijven.

Het rapport is openbaar en digitaal beschikbaar.

Zwemwater

De overheid heeft normen gesteld aan de kwaliteit van het zwemwater. Dit is geregeld in de Wet Hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden. De zwemwaterbeheerders (Provincies en Rijkswaterstaat) controleren en beheren de verschillende zwemwaterlocaties in Nederland. Per provincie zijn hiervoor protocollen opgesteld om de bevolking bij calamiteiten te informeren of voor het uitvaardigen van een zwemverbod.

De zwemwater telefoon kan worden geraadpleegd over de waterkwaliteit in een specifieke zwemwaterlocatie in een bepaalde provincie

Actuele informatie over zwemwater is te vinden op internet of via Teletekst.

Bijlage 4 Websites van voorbeelden

Toezicht op Onderwijs:

www.owinsp.nl

www.kwaliteitskaart.nl

Onderwijsinspectie
Zoekmachine voor kwaliteitskaarten voortgezet onderwijs.

Openbaarheid controle accommodaties legionella

www.ewgli.org

www.minvws.nl

European Working Group Legionella Infections
Ministerie van VWS, ga naar thema: **legionella**

Een Deense smile

www.uk.foedevaredirektoratet.dk/Food/Smiley/forside.htm

De Deense Smiley site van de Deense voedselautoriteit.

Freedom of information in the UK

www.foodstandards.gov.uk/enforcement/alerts/

De Food Alerts van de FSA in Groot Brittannië.

Het Zweedse Offentlighetsprincip

www.slv.se/default.asp

Nationaal Voedselveiligheidsbureau Zweden

A right to know in the USA

<http://www.fda.gov/opacom/7alerts.html>

FDA lijst van Recalls

http://www.fsis.usda.gov/OA/recalls/rec_intr.htm

FSIS Recall Information Centre

<http://www.fsis.usda.gov/OPPDE/ric/>

FSIS Residue Information Centre, klik door op "reports" voor de lijst met recidivisten.

Canadese openheid

www.inspection.gc.ca/english/corpaffr/recarapp/recaltoce.shtml

CFIA lijst van Recalls en Allergy Alerts

<http://app.city.toronto.on.ca/food2/index.jsp>

Zoekmachine voor controleresultaten van Inspectiedienst Toronto

Toezicht Down Under, Australië en Nieuw Zeeland

www.foodstandards.gov.au/recallsurveillance/

Recall en Surveillance site van de ANZFA

Bijlage 5 Illustratie van het Zweedse 'offentlighetsprincip'

Een deel van een artikel van Karin Spaink uit het Parool van 21 februari 2000 ter illustratie van het Zweedse 'offentlighetsprincip'

IN ZWEDEN KENT DE grondwet een vergaand recht op openbaarheid. Dat recht stelt dat alle communicatie tussen burgers en ambtenaren en alle documenten die ambtenaren met andere overheidsdienaren uitwisselen, per definitie openbaar zijn, enkele nauw omschreven uitzonderingen daargelaten. Je kunt als doodeenvoudig burger opvragen wat voor belastingaanslagen iemand heeft gekregen (tegenwoordig kan dat zelfs per terminal bij alle belastingkantoren). Je kunt inzage verlangen in rechtbankdossiers, in ambtelijke correspondentie, in bijlagen, in voorbereidende beleidsstukken, in begeleidende stukken, in afwikkellende stukken en in zijdelingse stukken. Je kunt als burger zelfs opvragen wanneer en hoe vaak welke stukken zijn opgevraagd (want daar houden ambtenaren vervolgens lijsten van bij). Je hoeft nooit een reden op te geven waarom je welk stuk dan ook thuis gestuurd wilt hebben: je hebt er simpelweg recht op. Je kunt ze zelfs anoniem opvragen. Ambtenaren zijn verplicht gehoor te geven aan je verzoek. Inzage is gratis; voor kopieën is een klein administratief bedrag verschuldigd.

Dit Zweedse grondrecht - het *offentlighetsprincip* - is in het leven geroepen om het uitgangspunt dat burgers hun vertegenwoordigers moeten kunnen controleren, te schragen. Immers: wat is het controlerecht van burgers op diegenen die namens hen regeren en beleid maken waard, indien burgers niet over de middelen beschikken om die controle uit te voeren? Niets. Zonder de middelen erbij te verschaffen is zo'n recht een wassen neus.

Het *offentlighetsprincip* werkt preventief: het helpt corruptie te voorkomen. Wie weet dat zijn declaraties zonder meer kunnen worden opgevraagd, zorgt dat ze in orde zijn. Niettemin zijn er uitsluitend door datzelfde *offentlighetsprincip* in de loop der jaren allerlei schandalen in Zweden boven gekomen, meestal omdat de pers door nijvere burgers werd getipt.

In Motala bleken gemeentebestuurders zich op kosten van de stad te buiten gaan aan privé-reisjes, bij elkaar ter waarde van een kwart miljoen, en kochten ze aandelen met gemeentegeld. De zaak kwam boven toen een krant de rekeningen van de gemeente uitploos. Er volgden twee veroordelingen en gevangenisstraffen, waarvan een van anderhalf jaar. De commissaris van de koning in Örebro nam zijn eigen echtgenote in dienst en diende zijn declaraties slechts gedeeltelijk in: hij gaf slechts de eindbedragen, zonder specificaties. Hij werd vervolgd wegens fraude.

In Malmö maakten gemeenteambtenaren dienststreizen naar Stockholm via Kopenhagen: een route die niet alleen vijf maal zo duur is maar ook meer te declareren diensturen opleverde; ze deden dat uitsluitend om onderweg belastingvrij alcohol te kunnen aanschaffen.

Talloos zijn de bestuurders geweest die op die manier het loodje moesten leggen omdat hun corruptie werd blootgelegd.

Bijlage 6   Stad Toronto

Algemene site van de stad Toronto als ingang voor korte inspectierapporten.

Food Premises Inspection and Disclosure System

The Dinesafe Web site is designed to provide information to the public concerning the Toronto Public Health Food Premises Inspection and Disclosure system. It is not a substitute for the notification and posting requirements of Toronto Bylaw 574-2000.

The inspection report information posted here describes conditions found in food premises within the City of Toronto at the time of the most recent Toronto Public Health inspection.

During the week, in the majority of cases, inspection results will be posted to this site within 24 to 36 hours of an inspection. Results from inspections done on Saturdays and Sundays will be posted to the site by end of day Monday. The date and time of the most recent posting are indicated on the site.

While every effort is made to keep the information accurate and up-to-date, the City of Toronto is not responsible for discrepancies between information posted here and inspection reports posted on food premises.

If you have any questions about particular food premises or if there is a food premises location not listed on our web site, please let us know by calling 416-338-FOOD (3663) between 8:30 a.m and 4:30 p.m.

I have read and understood the above. Click here to enter the site.

[Browser tips](#)

DineSafe

Voorbeeld van een kort inspectierapport van de stad Toronto.

Establishment Inspection Report

Establishment Name	Address	Type
A & J CONVENIENCE	927 BLOOR ST W TORONTO	Food Store (Convenience / Variety)

Minimum inspections per year: [1](#)

Most Recent Inspection Finding

Date Inspected: Jan 28, 2003

● This establishment was inspected by Toronto Public Health in accordance with the Ontario Food Premises Regulation, and passed the inspection.

Legend

Inspection Findings

● [Pass](#)

■ [Conditional Pass](#)

▲ [Closed](#)

Infraction Severity

M [Minor](#)

S [Significant](#)

C [Crucial](#)

N/A [Not Applicable](#)

Contact Public Health about this food premises

You can [submit a complaint](#) regarding **this food premises**

[Additional information on how to contact us.](#)